

EREVNA

N:r 1

Mars

1945

Innehåll

Se människan!	
Joh. 19:1-11. (5. i Fastan.)	
Av Professor Hugo Odeberg.	3
Magnificat.	
Lukas 1:46-55. (Marie beb.dag.)	
Av Professor Hugo Odeberg.	8
Gemenskapens måltid.	
Lukas 22:14-22. (Palmsönd.)	
Av Professor Hugo Odeberg.	11
Kristus är uppstånden.	
Av Professor Hugo Odeberg.	14
I.	
Matt. 28:1—8. (Påskd.)	14
II.	
Matt. 28:8-15. (Annand. påsk.).....	15
Vad kräves av den kyrkliga predikan?	
Av Hovpredikanten Bo Giertz.	17
I.	19
II.	27
III.	30
Nya Testamentets syn på sexuallivet	
Av doktor Fride Hylander.	35
Ur C. S. Lewis.	
Från helvetets brevskola.	52
Om ensamhet och gemenskap.	
Av Birgit Lange.	53
En av skrifttolkningens viktigaste förutsättningar.	
Några tankar kring 1 Kor. 2:9-15 och 2 Petr. 2:20, 21.	
Av red. Sture Olsson.	59
En ny tolkning av Korintierbrevet.	
Av docenten, teol. dr Gillis Gerleman.	63
Böcker.	66
Tidskrift för Biblisk Tro.	66
Innehållsförteckning.	68

Innehållsförteckningen i slutet av häftet och sidhänvisningar i texten enligt originaltexten.

Se människan!

Joh. 19:1-11. (5. i Fastan.)

Av Professor *Hugo Odeberg*.

I evangelisten Johannes' skildring av Jesus inför Pilatus lägger man märke till den stora skillnaden mellan vad som sker och vad som sker i det som sker, det vill säga mellan den bild, som de människor måste göra sig, som voro med vid detta tillfälle och måste bedöma det ur det närvarande ögonblickets synpunkt, och den bild, som en inblick i det djupare skeendet ger. Det förra är människans egen naturliga uppfattning av verkligheten, av det aktuella läget, det senare är den verklighet, som uppenbarar sig i Guds plan med mänskligheten, det faktiska läget.

För den mänskliga ögonblicksdömaren, — vare sig han var en fiende till Jesus, en som var såsom Pilatus neutral inför honom eller, såsom lärjungarna, en som trott på honom och var bunden vid honom med tillgivenhetens band, — var det aktuella läget detta: Jesus var helt utlämnad i fiendernas våld. Hans verk var för alltid krossat. Hans lärjungaskara var skingrad, maktlös och förskrämd. Icke blott hans verk var fullkomligt förintat: han själv var utlämnad åt ett fientligt hat, som icke nöjde sig med att hans verk hade krossats, hans skara skingrats, utan som också ville förinta honom själv i grunden och föra honom ned i den yttersta förödmjukelse. Det gällde för dem ju icke blott att utrota hans verk, det var redan gjort, utan de ville ha honom dömd till det nesligaste straff: det att

upphängas på korset, en död som för alla tider — om minnet av honom överhuvud var kvar — skulle förbinda hans namn med avsky och fasa. Och dessa hans fiender hade också otvivelaktigt makten. De hade i sitt intensiva hat lyckats skaffa sig makt även över den objektiva rättvisans, det romerska världsväldets representant, Pilatus. Denne, som själv förklarar honom oskyldig, har icke makt att döma efter denna insikt. Han tvingas av fruktan att följa deras krav som vilja se Jesus förintad. Pilatus var i Jesu fienders händer, och i Pilatus lydde det stora romerska världsväldet Jesu fienders vilja. Pilatus hade väl makten, men icke en sådan makt, som kunde fritt utövas efter innehavarens eget bestämmande. Han hade ingen annan makt än den, att sätta maktresurserna i sin hand i verksamhet enligt andras vilja, enligt Jesu fienders vilja, men icke emot deras vilja. Man märker denna Pilatus' maktlöshet — och fienderna märkte den väl också just i hans ord till Jesus: »Vet du då icke att jag har makt att giva dig lös och makt att korsfästa dig?» I dessa Pilatus' ord ligger en maktlöshetens vädjan hos den som förfogar över maktresurserna. Trots att han vet Jesus vara oskyldig och utan vidare skulle ha frigivit honom, om han själv förfogat över sin makt, så måste han vädja till Jesus, om möjligen från honom skulle kunna ges någon utväg. Man kan tänka sig hur Jesu fiender triumferande hånlogo åt denna maktlöshetens vädjan hos den mäktige Pilatus. Jesus var dömd. Hans öde var beseglat. Det var den verklighetsbild, som såväl fiender och vänner som ock den objektivt prövande rättvisans representanter måste göra sig av läget.

Det fanns visserligen redan i detta ögonblick makter, som menade sig se djupare. De visste, att dessa människor, som voro Jesu fiender, och som nu så triumferande inbillade sig, att det var de själva som här genomdrevo sin vilja, endast voro redskap och verktyg, villiga verktyg visserligen, så villiga, att de trodde att det var sin egen vilja de utförde, men dock i grun-

den genom sin villighet endast slavar åt dessa makter. Det var de makter, som sammanhöllos av en enda makt, det eviga hatets makt, det mot Gud och hela människosläktet från urtiden fientliga hatets makt. Det var den makt, som Jesus själv hänvisat till då han vid ett tidigare tillfälle sagt till sina fiender: »Vad eder fader har begär till, det viljen I göra» (Joh. 8:44). Denna makt gjorde sig också en bild av läget. Och ehuru den såg djupare in i skeendet, därför att den visste sig själv vara hatets upphov och drivkraften till människornas förintelsevilja, och visste, vad dessa människor icke ville eller kunde se, att han som de ville förinta, var mänsklighetens frälsare, så såg även denna makt icke tillräckligt djupt. Ty denna makt trodde sig också triumfera. Den menade sig själv ha segrat, då Kristi verk krossades och hans namn gjordes till ett skammens och avskyns minne. De trodde sig ha vunnit den avgörande segern.

Om detta ger Paulus en antydning i första Korintierbrevets andra kapitel, när han talar om den visdom, som ingen av denna tidsålders mäktige har känt: »ty om de hade känt den, så hade de icke korsfäst Härlighetens Herre». Nu, när de gjort det, i tron att det innebar deras slutliga och avgörande seger, kan Paulus säga om dem, att »deras makt bliver till intet». Den punkt, där de trodde sig ha vunnit den avgörande segern, det är den punkt, som de nu aldrig mera kunna komma förbi, som står där som ett ständigt minnesmärke och erinran om, att deras kamp till slut är hopplös. Gång på gång skola de söka förinta den korsfästes verk och utrota hans tro på jorden. Gång på gång, ända till den sista gången, skola de få se, att deras fullkomligaste seger är deras värsta nederlag. Korset, som skulle vara nederlagets och skammens minnesmärke, står där såsom det oöverbanneliga tecknet — frälsningens segrandecken.

Så lyser i evangelistens skildring av Jesus inför Pilatus den djupaste innebörden av det som sker i den stunden fram med

en evighetens glans över sig. Det är det gudomliga rådslutet, som måste utföras även av dem, som samlat all sin makt för att göra det om intet. Det är de gudomliga sanningarna, som måste uttalas av deras läppar, som tro sig håna (såsom fienderna) eller beklaga (såsom Pilatus). Så måste de med sin mun hylla honom såsom Konung, de måste ge honom den äldste kronan — törnekronan — varmed den Konung kröntes, som blivit mänsklighetens Konung genom att bära dess fördärv, en smärtornas konung. Pilatus måste, då han uttalar de beklagande orden »Se, människan» ge uttryck för den sanningen, att där stod Människones Son, Guds-belätet som påtager sig hela den förvillade mänsklighetens förödmjukelse. Se, där står verkligen mänskligheten själv avbildad i all sin maktlöshet. På honom uppfylldes de profetiska orden: »Vi höllo honom för en som plågad och av Gudi slagen och pinter var». Men det var mänskligheten själv som där sågs; ty »Sannerliga, han bar våra krankhet och lade uppå sig vår sveda, sargad för våra missgärningars skull och slagen för våra synders skull». Och Jesu egna bittra fiender måste i sin mun taga de orden, som uttalade att han var »Guds Son».

Så avhöljes i Jesu ord till Pilatus också den djupare verkligheten i det som skedde. Den som trodde sig äga makten, därför att han hade maktens resurser, han hade ingen annan makt än den som var given honom ovanifrån. Närmast är denna makt det romerska världsvärldets makt, ty det var makten ovanför Pilatus. Som verkställare av den orättfärdiga domen över Jesus hade denna makt större ansvar än Pilatus. Men även denna världsliga makt var i denna stund endast ett redskap, som skickligt utnyttjades och bragtes att fungera av Jesu hatfyllda fiender, som överlämnat Jesus till denna makt för det av dem avsedda syftet: hans skymfliga död. »Därför har den större synd, som har överlämnat mig åt dig. » Det ordet träffar närmast dessa fiender. Men även de voro i sitt hat endast villiga

slavar åt ett djupare hat, och detta hat träffar det ordet djupast. Men i sista hand är det dock Guds rådslut som fullbordas: den som styr världens öden är dock till slut icke ondskans makter, han som ovanifrån gett makten, det är Gud själv. Så utför Sonen i det som här sker intet annat än den himmelske Faderns vilja.

I skildringen av Jesus inför Pilatus blir för den inre blicken som fångar denna bild, alla de mäktige, blint hatiske och triumferande, endast svaga och ömkliga skuggor: och ensam kvarstår i oförgämligt majestät Han, som Pilatus visar hän på med orden »Se människan!»

Magnificat.

Lukas 1:46-55. (Marie beb.dag.)

Av Professor *Hugo Odeberg.*

Vid betraktandet av Marias lovsång i Lukasevangeliets första kapitel kan man taga till utgångspunkt två fakta, som avspeglar en och samma verklighet. Dessa äro: det är en lovsång, som spontant framspringer ur Marias mun vid det heliga budskapet om hennes speciella sändning och de ord, hon finner, äro hämtade från det gamla testamentet, från de för henne heliga skrifterna. Lovsången är på en gång framsprungen från Maria och från Skriften, och detta blir på ett egendomligt sätt icke två källor utan en. När Maria talar, så talar hon med Skriftens ord, och då Skriften talar, talar den det, som är helt avpassat till Marias situation.

Det Maria tackar för är de väldiga Guds gärningar, vilkas fullbordan hon profetiskt skådar i Hans födelse, som uppenbarats för henne. Då hon lovprisar Kristus med gamla testamentets ord, gör Maria, såsom den första, vad alla de som tala i nya testamentet göra, ja, vad Kristus själv gör. Betecknande är, att Jesus medan han ännu är i moderlivet och icke ännu fötts till jorden, förklaras ur de gamla profeternas och siarnas ord, liksom han själv, sedan han lämnat detta jordelivet, då han för Emmauslärjungarna förklarade vad som hade hänt med honom, uteslutande hänvisade till Skriften såsom förklaring. »Han begynte på Mose och alla profeterna och gjorde uttydelse för dem i alla Skrifterna, som voro om honom.» (Luk. 24:27.)

Skrifterna voro om Honom, ty de voro ord från Fadern, som sänt honom.

Maria vet, att det är Guds verk och att det är hans verk med sitt folk. Hon tackar först för att hon själv fått vara ett ringa redskap i detta verk. »Den mäktige har gjort mäktiga ting med mig.» Den som väljes till redskap för den mäktiges verk är ringa, ringare, ju mäktigare det gudomliga verket är. Så uppenbarade sig också för Paulus Guds mäktiga kraft i det som var svagt. »Låt Dig nöja med min nåd: ty Kraften fullkomnas i svaghet.» »Därför» säger Paulus »vill jag allra helst berömma mig av min svaghet, på det Kristi kraft skall bo i mig» (2 Kor. 12:9). Denna svaghet är ingen blott ödmjukhet, det är att vara *intet* i Guds mäktiga hand. Över detta fröjdar hon sig. Där Gud är allt, fylles människan av en översvinnelig glädje och prisar Guds nåd.

I Guds mäktiga verk ser hon barmhärtighet och dom, en sträng barmhärtighet och en dom, som i sin ofrånkomliga bestämmdhet är en barmhärtighet mot mänskligheten. »Härskare har han störtat från deras troner och ringa män har han upphöjt. Hungriga har han mättat med sitt goda och rika har han skickat bort med tomma händer.» Den mänskliga makten är i en fallen värld ett av Guds och mänsklighetens störste fiende alltid eftersträvat redskap till mänsklighetens fördärv, till Guds folks förintelse. Därför menar sig också denna fiende, då han undan för undan får de mäktige i sitt våld, helt ha dem i sin hand, och därmed själv ha makten. Men de mäktige äro till sist i Guds hand. Även då de tjäna den onda makten måste de utföra Guds verk och till slut skola de störtas. Då störtas i grunden den makt, som trodde sig ha världen i sin makt. Så peka dessa gammaltestamentliga ord i Marias mun hän på den mäktiga uppgörelsen mellan Kristus och denna makt, då Kristus avvisade hans erbjudande om att få hela världen — ty det menar han sig kunna giva därför att den är i hans våld — om

Kristus hyllar honom såsom härskare. »De äro mig i händer given, och vem jag vill giver jag dem. Vill du nu falla ned och tillbedja mig, så skola de höra dig till.» Men Jesus faller icke för frestelsen att sluta fred med världens mäktige, utan kallar frestaren vid hans rätta namn: »Gack bort ifrån mig Satan» och visar på Honom, som allena tillkommer dyrkan: »Din Herre Gud skall du tillbedja och honom *allena* skall du dyrka» (Luk 4:6-8). Så ser Maria profetiskt fulländningen av ordet om de hungriga som mättas och de rika som få gå tomma bort. Ifrån Kristi egen mun ljuda en gång de orden till de rika: »Du säger: jag är rik och haver nog och behöver intet, och du vet icke, att du är eländig och jämmerlig och fattig och blind och naken.» Och till de fattiga: »Jag vet din fattigdom, men se: du är rik! » (Uppenb. 3:17, 2:9). Och den som detta sagt, är trofast: hans löften kunna ej svika.

Gemenskapens måltid.

Lukas 22:14-22. (Palmsönd.)

Av Professor *Hugo Odeberg*.

När evangelisten Johannes sammanfattar innebörden av Kristi person och verk, så gör han det med de orden: »Ordet blev kött och tog sin boning ibland oss. Och vi sågo hans härlighet, såsom en enfödd Sons härlighet av sin Fader.» Det eviga gudomsordet icke blott uppenbarades för människor, sändes till dem såsom ett andligt budskap, utan han gick själv in i mänskliga villkor, och det helt och hållet, så att han blev mänskliga till kött och blod.

Därmed helgade han också på ett särskilt sätt alla den jordiska människans villkor och förhållanden. Han gjorde dem till bärare av sin härlighet. Så skedde även med den gemenskap, som måltiden utgör. I evangelierna berättas gång på gång om hur Jesus förbinder den jordiska måltidsgemenskapen med den högsta himmelska gemenskapen. Den himmelska tillvaron kallas oftare än något annat för ett gästbud rätt och slätt.

I det gamla förbundet fanns det en måltid, som alldeles särskilt hade utmärkts, nämligen påskhögtidens måltid, då man under glädje och andakt åt påskalammet och det osyrade brödet samt drack ur gemenskapens brödrabägare. Denna måltid erinrade om befrielsen ur träldomen i Egypten, genom vilken folket fördes ut i öknen på vandring hän mot det förlovade landet.

Allt i det gamla förbundet syftar på Kristus och får först i honom sin uppfyllelse och djupaste innebörd. Så var också påskalammsmåltiden med dess innebörd: befrielsen ur Egypten och ökenvandringen på väg till det utlovade landet, en profetisk förberedelse till den påskalammsmåltid som Kristus inför sin död firade med de sina.

Därför gäller det om denna påskalammsmåltid detsamma som gäller om allt i gamla förbundet. Det får sitt ljus genom Kristus. Därför får icke Kristi nattvard inskränkas till sin betydelse, genom att det tolkas endast efter de tankar, som man gjorde sig om påskalammsmåltiden innan dess fulländning kom i denna nattvard. Det vore att hänga ett sådant täckelse framför förståndets ögon, om vilket Paulus talar i andra korintierbrevets tredje kapitel. Utan tvärtom skall påskalammsmåltidens djupa betydelse anas genom vad Kristus gör och säger, vad han gör av denna måltid.

Han anknyter den till sin död. Liksom han förut sagt att han *är* Livets bröd, så låter han nu lärjungarna förstå, att han *är* påskalammet. Hans död är för dem befrielsen ur världens Egypten. När han nu i yttre lekamlig gestalt skiljes ifrån dem, så skola de, uttagna från mörkrets makt, vandra såsom gäster och främlingar i ökenlandet med sitt medborgarskap i himlen. För denna befrielses skull åstundar Jesus högeligen att få äta detta påskalammet med dem. Nu skall han skiljas i lekamlig gestalt från dem, och en gemensam måltid skola de icke åter samlas till förrän i Guds rike. Men han skall dock icke lämna dem allena under ökenvandringen. Vid varje måltid skola de minnas honom och hava honom mitt ibland sig. Han skall bo med sin Ande i deras hjärtan och verka i sin kyrka och församling. Men liksom han såsom det eviga Gudomsordet blivit kött, så ger han sig nu åt dem på ett sätt, som innesluter även själva den jordiska måltidens elementer. Sitt kött och sitt blod lämnar han åt dem under själva brödet och vinet. »Detta *är* min

lekamen», »Detta *är* det nya förbundet i mitt blod». Så ha lärjungarna även under ökenvandringen Frälsaren själv på det innerligaste given åt sig, förbunden med den enklaste av alla mänskliga jordiska förrättningar: ätandet och drickandet. Av denna gör Kristus i denna stund ett sakrament, som ouplösligt förbinder Honom med dem. Så äro de hans lemmar. »Välsignelsens kalk, som vi välsigna, är icke han Kristi blods delaktighet? Det brödet som vi bryta, är icke det Kristi lekamens delaktighet? Ty det är *ett* bröd, så äro vi, de många, en lekamen, efter vi alla av det *ena* brödet delaktige äro.» (1 Kor. 10:16, 17). »Så ofta I äten av detta bröd och dricken denna kalk, förkunnen I Herrans död, till dess Han kommer.» (1 Kor. 11:26). Verkligheten och välsignelsen av detta sakrament kunna icke tänkas nog djupt, eller mottagas nog innerligt efter Herrans eget ord.

Kristus är uppstånden.

Av Professor *Hugo Odeberg*.

I.

Matt. 28:1—8. (Påskd.)

Alla evangelisterna framhäva det faktum, att kvinnorna voro de första som funno graven tom och fingo mottaga budskapet, att Kristus var uppstånden. Varför voro de de första? Icke därför, att de voro lättrognare, eller mera beredda att vänta hans uppståndelse. De väntade nämligen icke alls, att Kristus skulle uppstå. De kommo icke till graven, i förhoppningen eller ens med tanke på möjligheten att Kristus skulle vara uppstånden. De gingo dit i tron att hans döda kropp låg där. De gingo dit, därför att det var hans grav, hans, vars minne de bevarade i kärlek.

Varför, alltså, voro de de första, som fingo se graven tom? Helt enkelt därför att de voro de första som gingo till graven. Och detta gjorde de därför att de trodde, att allt var slut för dem. Därför att de trodde, att Kristi verk var krossat och att deras hopp var ute. Därför att de intet mer hade i världen att lita sig till. Deras värld var tom. Allt som var ljus och gott, var ett minne blott. Till sådana var det som budskapet om Kristus uppstånden kom först. Till de mest utblottade kom detta överväldigande budskap.

Men icke nog att de fingo detta budskap: »Kristus är uppstånden.» De fingo ett uppdrag: »Gån snarligen och sägen till hans lärjungar, att han är uppstånden». De utrustades själva med ett budskap och även de skulle framföra ett Mästarens

uppdrag till dem, för vilka de i sin tur förkunnade budskapet. Till lärjungarna skulle de framföra uppdraget att gå dit Han kallade dem och vänta Hans ankomst. Han skulle själv komma till dem.

II.

Matt. 28:8-15. (Annand. påsk.)

När de första lärjungar, som förkunnade att Kristus var uppstånden, med stor trosvisshet gjorde detta, så var det efter deras eget i Nya testamentet nedlagda vittnesbörd icke fråga om en övertygelse, som kommit till dem på inre väg. Det var varken en exalterad sinnesstämning, som utlöste sig i verklighetsliknande visioner, eller en tankens verksamhet, som så småningom förde dem till den slutsatsen, att det goda icke kan besegras, utan lever även efter förintelsen. De första lärjungarna, både kvinnorna och apostlarna, befunno sig icke i någon exalterad sinnesstämning. De voro tvärtom mycket nyktra till sinnet, ty de voro förkrossade och helt resignerade. Var tanken verksam hos dem, så var det väl endast ett den kunde föra dem till, nämligen slutsatsen, att den blick in i himmelen de fått under den korta tiden med Jesus endast var en illusion. Voro de någon gång exalterade, så var det, medan Jesus ännu levde.

Evangeliet grundar icke en förkunnelse om att Kristus lever på en vision, eller en slutledning eller en tolkning av en viss erfarenhet. Den grundar sig på det faktum, att de, som funno graven tom, då fingo ett meddelande. Och detta meddelande sade icke endast: »Kristus lever» utan: »Kristus är uppstånden». Detta meddelande följdes av ett nytt faktum: Kristus själv visade sig för dem. Och Kristus själv gav dem i uppdrag att tala om vad de sett och hört. Förkunnelsen av den uppstånde Kristus grundar sig alltså på detta att man funnit graven tom, att Han själv låtit hälsa dem, att Han var uppstån-

den, att Han själv kommit till dem och att Han själv befallt dem: »Gån åstad och omtalen detta». Så börjar icke heller Paulus sin predikan med att tala om sin egen inre erfarenhet och den därpå grundade vissheten, utan han börjar (1 Kor. 15) med att hänvisa till de första vittnena, dessa som hade sett, och sist nämner han den uppenbarelse han själv fått.

Uppståndelsen kunde icke förbliva oemotsagd. Vad evangeliet lär oss är att försöken att förneka uppståndelsen och finna en s.k. naturlig förklaring (d.v.s. en för Fiendens planer lämplig och befordrande) icke hör blott senare tider till. De olika förklaringarna och bortförklaringarna började i samma stund det första meddelandet om den stora händelsen nådde människor. Såväl tvivlare som bortförklarare finnas från början till slutet.

Vad kräves av den kyrkliga predikan?

Av Hovpredikanten *Bo Giertz*.

Vad kräves av den kyrkliga predikan?

Naturligtvis först och främst att den skall vara *kyrklig*. Kyrkan är ju Guds Rike, sådant det framträder i denna värld. Det är en ny tidsålder, som ännu inte har brutit in och som dock redan är tillstädes på ett fördolt och hemlighetsfullt sätt under den gamla tidsålderns former. Det nya riket, som en gång skall komma, har endast på en punkt sprängt den nuvarande världens former: i Kristi uppståndelse. Där trädde den nya världen fram, där uppslukades för första gången döden av livet, där iklädde sig det dödliga odödlighet och trädde fram i en alldeles ny existensform. Denna förvandling, som en gång skall ske med hela den återlösta skapelsen, sker redan nu fördolt på varje punkt, där världen blir delaktig av Kristi liv. Genom pånyttfödelsen i dopet inlemmas människor i denna nya värld. Genom Ordet och Sakramenten bli de delaktiga av dess krafter. Överallt där den Uppståndne är tillstädes är också den nya världen tillstädes, lika osynlig och lika real som Han själv. Allt vad den Uppståndne gör och verkar, allt som han drager inom sin livssfär, allt vad han rättfärdiggör och helgar, allt som han på något vis använder som medel för sitt frälsningsverk, det hör med till Kyrkan.

Kyrkan är därför en gåta för världen. Den står i världen och är ändå icke av världen. Den är synlig och ändå osynlig, möjlig att avbilda och beskriva och ändå ogripbar. När världen försöker begripa Kyrkan, kommer den aldrig åt annat än

några av dess yttre former, som den tolkar i analogi med andra inomvärldslika fenomen. Den uppfattar henne som en rörelse eller en förening — och kan följaktligen inte alls begripa, varför Kyrkan inte som andra föreningar kan reformera sina stadgar och anpassa sig litet bättre efter människornas önsknings. Eller också fattar den kyrkan som en livsåskådning, ett moralsystem och en filosofisk livsuppfattning — och kan inte alls begripa, varför Kyrkan skall vara så omedgörlig ifråga om små korrekationer av sina sanningar och sina sedliga principer.

Det har sin betydelse att komma ihåg detta, när man skall tala om *kyrklig* förkunnelse. Vad som gör förkunnelsen kyrklig, är ju just detta, att den är en funktion av den Kyrka, som förmedlar den nya tidsålderns liv till en värld, som ännu står under domens och syndens märke. Vad som skiljer Kyrkan från världen är Anden, Guds pnevma. Där Anden finnes, där finns det också delaktighet i en ny värld, i den nya tidsåldern och det eviga livet. Kyrkan löper alltid risken att förvärldsligas och tappa bort det som skiljer henne från världen. Även om hon gör det, kan hon — åtminstone till en tid — fortsätta att leva i ungefär samma former som förut. Hon är alltså en rörelse som har sina ivriga anhängare. Hon företräder alltså vissa åsikter och vissa principer. Det är bara den nya tidsålderns liv, som hon icke längre har kvar.

Detta gäller också förkunnelsen. Det är knappast någon tvekan om att förkunnelsen under den tid, som nu ligger bakom oss, varit i den största fara att tappa bort sin kyrkliga karaktär och bli något helt annat än kyrklig förkunnelse. Det är ett glädjande bevis på kyrklig förnyelse och kyrklig självbesinning, om man nu åter kräver en *kyrklig* förkunnelse. Men det är ytterligt angeläget, att man då inte stannar i reparation av gammal kyrklig form, utan medvetet tar fasta på det väsentliga, d.v.s. det, som är ett uttryck för kyrkans eget väsen.

Vad är nu det?

I.

För det första:

Kyrklig förkunnelse måste vara *bibelenlig*, annars är den icke kyrklig. För att uttrycka det på gammaldags språk: predikan skall vara *grundad*.

1. Prästen skall förkunna Guds Ord. Ordets hemlighet ligger däri, att det är ande och liv. Det är fyllt av den kraft, som tillhör den nya tidsåldern. Det skapar och föder på nytt. När himmel och jord förgås, skola dessa ord alltjämt bestå. Det liv, som var i dem, skall då triumfera, och var och en, som levat av detta ord, som förblivit i det och behärskats av det, skall då befinnas ha övergått från döden till livet.

Denna oerhörda makt har nu Gud nedlagt i sin Kyrka. Genom detta medel bygges församlingen och förlossas människorna, ty tron kommer av predikan. Kyrkans liv beror alltså på Ordets predikan. Och predikan skall vara i kraft av Kristi Ord. Det betyder att den predikan, som på något vis skall vara kyrklig och kyrkobyggande måste vara bibelenlig. Den måste verkligen vara Guds Ord och intet annat än Guds Ord. Ty kraften i detta ord beror icke på att det har de egenskaper, som lägga en viss makt i människoord. Det beror varken på att det är spirituellt eller snusförnuftigt, inte heller på att det är pate-tiskt eller vackert. Visserligen finns det mycket i Bibeln, som man lugnt kan ställa vid sidan av det främsta, som världslitteraturen har att bjuda. Men Bibeln som litteratur är ändå bara litteratur. Bibelns säregna makt ligger i det absolut irrationella faktum, att det är *Guds Ord*. Det är därför, som det kan verka tron i ett människohjärta. Det är därför som det för tron ständigt på nytt bevisar sig som en kraftkälla, ett tuktoris och en tröstebok, en Guds klingande stämma, som varje dag har något nytt att säga. Det är därför, som varje vers från Bibelns första blad till dess sista kan bli ett brinnande budskap, som

med ofrånkomlig auktoritet nödgar sig på en människa och blir henne till dom eller frälsning.

Det är *detta* Guds Ord, som prästen skall bära fram. Det betyder först och främst, att han skall predika det bibliska budskapet så rent och klart han någonsin kan, utan avkortningar, utan omydningar och utan förbehåll. Han är Guds förvaltare, som fått om hand den hemlighetsfulla makten på liv och död. Vad Gud väntar av sin förvaltare, är att han skall befinnas vara trogen.

Prästen är alltså inte en diktare. Han skall icke vänta på inspirationen för att i benådade ögonblick kunna säga, vad ingen sagt förut, eller för att säga gamla sanningar på ett alldeles nytt och tjugande sätt. Han är inte heller en profet, som skall träda fram, när han fått ett nytt budskap från Gud. Utan Gud väntar rätt och slätt, att han skall bära fram det gamla budskapet, så som han fått lära det. Han skall förbliva vid det som han fått lära. Han skall ingenting lägga till och ingenting draga ifrån. Han skall rätt och slätt förkunna Guds Ord, rent, klart, innerligt och oförtrutet.

Det är inte säkert, att det är detta, som människor vänta av prästen. Den säkra människan har ju ingen kärlek till Guds Ord. Hon anser det endera långtråkigt, eftersom hon inte kan förstå, att talet om försoningen handlar om henne själv. Eller också skyggar hon för det, eftersom hon känner, att det kommer med krav och anklagelser, som hon vill slippa ställas inför.

Vore nu Kyrkan en inomvärldslig rörelse, kunde ingenting vara rimligare och klokare, än att man ginge den »själiska» människan till mötes och anpassade predikan efter hennes önskemål. Det är i själva verket detta som sker, så snart kristendomen börjar känna sig som en rörelse eller en förening av likatänkande. En förening eller en rörelse vill vinna anhängare. Den vill verka publikdragande. I konkurrensen om själarna

vet den ingenting bättre än att anbefalla sig genom att försöka motsvara det, som man känner att människor i allmänhet vilja ha. Det är förbannelsen med den religiösa splittringen och den därav följande konkurrensen, att kristendomen börjar anpassa sig efter publiksmaken. Det betyder en katastrof för förkunnelsen. Den naturliga människan tycker nämligen inte om Bibelordet; däremot är hon ganska förtjust i historier. Hon är böjd för det sentimentala men inte för det tuktande. Framför allt är hon en obotlig farisé med en självklar övertygelse om att den sanna religionen måste erbjuda oss en frälsning genom gärningar, och att det är det som *vi* göra eller uppleva eller åstadkomma, som gör oss till kristna. Det är därför helt naturligt, hur en predikan måste se ut, som skall kunna verka tilltalande på den gamla människan (och kom ihåg att han finns inom varje människa!). Den bör vara späckad med historier, som kunna hålla den naturliga nyfikenheten vid makt, den bör inte försumma att slå ett slag på känsloträngarna och den bör handla så mycket som möjligt om oss, om våra känslor, upplevelser och gärningar.

Faktiskt har detta också varit utmärkande för den förkunnelse, med vilken man velat ersätta den gammaldags predikan i vårt land. Det gäller både den kyrkofientliga separatismen och vissa rörelser inom kyrkan. Man behöver bara taga en predikan av Schartau eller Nohrborg och lägga den bredvid en modern förkunnare av genomsnittstyp, för att genast frapperas av olikheten. Hos de gamle utvecklas de bibliska sanningarna utförligt och systematiskt under anförande av en otrolig mängd bibliskt stoff. Hos de moderna börjar man gärna med en liten anekdot, spinner så ut en tanketråd, som ger litet religiösa allmänbetraktelser, litet tidsanalys, litet apologetik och kanske litet moralisk förmaning. Man kan plöja igenom ganska många band av moderna dagbetraktelser utan att finna ett enda klart ord om rättfärdiggörelsen genom tron, icke ett

enda av kärnställena om Honom som blev gjord till synd för oss och icke en enda utredning om sådana huvudled i bekännelsen som: avlad av den helige Ande, född av jungfrun Maria, nederstigen till dödsriket, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda, uppstigen till himmelen, sittande på Allsmäktig Gud Faders högra sida, därifrån igenkommande till att döma levande och döda. Över huvud taget är det påfallande hur litet Bibeln citeras i en hel del modern förkunnelse och hur litet kunskap den förmedlar om bibliska termer och bibliska tankar.

En sådan förkunnelse måste bli i djupaste mening okyrklig. Vad den möjligen bygger upp är icke Kyrkan, utan på sin höjd en förening eller en »verksamhet». Är den tillräckligt spirituellt eller vältaligt kan den självfallet samla folk. Den kan självfallet också åstadkomma en mänsklig sammanslutning och intressegemenskap av ungefär samma slag som en nykterhetsförening. Men den förmedlar icke någon delaktighet i den nya tidsåldern, den åstadkommer varken syndanöd eller nådestro, den verkar med andra ord icke väckelse och frälsning. Och då kunde den egentligen lika gärna läggas ned.

Prästen skall alltså förkunna Guds Ord, så som de gamla rätta lärarna gjorde det. Det betyder nu inte att han skall sätta sig och kopiera de gamla lärarna. Förkunnelsen blir inte Guds Ord, därför att man skaffar sig ingång och tre delar. Lika litet blir den det, därför att man börjar tala en sådan krånglig och oskön tysk-svenska, som Schartau talade, eller lägger sig till med så imponerande latinska perioder, som gamle Nohrborg kunde åstadkomma. Man får inte förväxla tyngden i formen med tyngden i innehållet. Den tunga formen både kan och bör offras, ty det är ingen förtjänst att kläda ut Guds Ord i tyska vändningar och latinska perioder. Ingendera äro bibliska. Guds Ord är i sig självtt brännande aktuellt, det talar fruktansvärt klart och begripligt och går skoningslöst rakt på sak. Så skall

det vara också med förkunnelsen. Det behöver sägas, ty med kyrklig förkunnelse menar man nog på sina håll en förkunnelse, som sveper sig i en traditionell språkdräkt, som är så tung i satsbyggnaden och så försiktigt högtidlig i ordvalet, att genomsnittsmänniskan inte förmår att fatta den. En begriplig förkunnelse måste framföras på ett begripligt språk. De gamla termerna behöver man fördenskull inte vraka. De som äro direkt bibliska skola självfallet brukas. Hur skulle man kunna predika bibelenligt utan att tala om att rättfärdiggöras och födas på nytt? Synd och nåd, försoning och förlåtelse, Guds Lamm och Kristi blod kunna aldrig försvinna ur en rätt predikan. Inte heller tror jag att man behöver väja för de gamla kyrkliga termerna av typen: frälsningshinder, nådeförlägen, nådemedel, uppväckelse, osv., förutsatt att man flitigt undervisar om deras innebörd. Men vad man är skyldig att utan hänsyn göra sig kvitt, det är den språkdräkt, som utan att förmedla någonting av Bibelns innehåll gör budskapet oklart eller obegripligt för en nutida människa. Det finns en viss kyrklighet i predikosättet, som ingenting annat är än lättja från predikantens sida. Det behövs inte mycket yrkesrutin för att forma ihop en stilblomma som den här: »Förvisso äro hemmets krav stora och dess svårigheter mångahanda, men desto rikare är den lön, som Gud giver åt alla dem som helhjärtat gå in under trohetslöftets gåva och ansvar.» Sådant är abrakadabra för både bönder och grosshandlare. För att inte tala om att det även för den, som begriper den krystade svenskan, inte innehåller någonting annat än en fadd truism. Då är det bättre att säga några konkreta saker om vad »hemmets krav och svårigheter» innebär: barnskrik och penningbekymmer, missnöje med maten, spända nerver och retligt humör, frestelser till otrohet och känslan av att ha kommit på fel plats. Det kostar mycket mera arbete att på det viset konkretisera tanken. Det kostar ännu mera arbete att sedan finna reda på, vad Skriften säger om hemmet och trohe-

ten. Men det är sådant man bör göra sig möda att få fram, om predikan skall vara grundad.

Detta gäller särskilt en bibelenlig förkunnelse om *synden*. Så länge man talar om synden i allmänhet, blir det ett tomt ord för många. Skriften talar däremot om dryckenskap och vilt leverne, om otukt, orenhet, lösaktighet och synd mot naturen, om ovänskap, kiv, avund, tvedräkt och partisöndring. Sådant är inte tomma ord, och sådant måste nämnas i en bibelenlig förkunnelse och nämnas med sina rätta, nu brukliga och begripliga namn. Detsamma gäller talet om nåden. Ett allmänt tal om Guds godhet väcker bara leda. Det är det faddaste av allt smaklöst. Skall man tala bibelenligt om Guds nåd måste man kunna tala bibelenligt både om Guds vrede och Guds kärlek, både om domen, försoningen och rättfärdiggörelsen.

2. En bibelenlig förkunnelse innebär nu ännu en sak. Predikan skall vara Guds Ord. Det är gott och väl. Men den skall också bjuda *allt* Guds Ord. Naturligtvis inte varje dag och i varje predikan. Men så, att de viktigaste frälsningssanningarna i tur och ordning komma fram, och att ingenting, som för Bibeln är väsentligt, blir oväsentligt för predikanten. Det gäller sådana ting som förtappelsen, världens undergång och parusien. Man skall inte bli helvetespredikant eller apokalyptiker för det. Det blir man bara, om man helt går upp i dessa ting, som var för sig äro delar av budskapet. Det är inte heller bibelenligt. Till bibeltroheten hör med, att man skall låta varje del av budskapet få samma plats som den har i Nya Testamentet.

En stor hjälp att förkunna allt Guds Ord har prästen i kyrkoåret och i de fastställda texterna. Ger han akt på söndagarnas innehåll och mening har han en nyttig motvikt mot den dragning till ensidighet och den lust att rida på gamla käpphästar, som sitter så djupt i den mänskliga naturen och som brukar ödelägga så mycken förkunnelse, särskilt där man alltid predikar över fritt valda texter.

Det hör alltså med till en kyrklig förkunnelse att den skall vara kyrkoårsbetonad. Kyrkoårets textval är menat som en garanti för ett allsidigt och fulltonigt budskap, och den förkunnare, som samvetsgrant försöker låta varje söndags särskilda innehåll komma till sin rätt kommer att predika fylligare och mera bibliskt än den, som väljer ut en eller annan älsklingstanke i texten. Det är därför nyttigt med en noggrann texttrohet. Man skall verkligen predika över texten. Men texten skall ses ur kyrkoårets synvinkel. På Marie Bebdelsedag skall man verkligen predika om inkarnationen och om Herrens moder. Vid Kristi Himmelsfärd skall det predikas om himmelsfärden och inte om något annat, som nog kan letas fram ur texten, men som inte är *den* söndagens budskap.

Här invänder naturligtvis någon, att de gamle rätte lärarna, sådana som Nohrborg och Schartau, med förkärlek togo ett ämne, som kanske bara på någon enda punkt hade beröring med dagens text. Sedan utvecklade de sitt tema systematiskt och grundligt utan att bry sig alltför mycket om texten. Det är alldeles riktigt. Men man får komma ihåg, att denna frihet gentemot texten berodde på en djupare trohet gentemot Skriften. De hade ju samma predikotexter år från år utan någon variation. Det var just för att få fram ett mera fulltonigt budskap, som de ibland togo upp ämnen, som lågo i utkanten av texten. För att få med allt det väsentliga om salighetens grund, medel och ordning måste de tillgripa en tematisk predikan. Men när de väl bestämt sig för ett ämne, behandlade de det med verklig bibelteologisk grundlighet, så att de bibliska sanningarna utvecklades i hela sitt djup. Gingo de ifrån texten, så var det alltså för att få föra församlingen längre in i Bibeln, än den tidens texter enbart för sig kunde föra en människa. Det var självfallet för dem, att allt det, som texterna sade, redan var sagt och utvecklat. Därför hade man rätt att gå vidare.

Det är lätt att se, att moderna förkunnare som oftast gå

ifrån texten av rakt motsatt orsak. De vilja slippa förbi ett ämne, som Kyrkans år ställer dem inför. När man inte vill predika om inkarnationen talar man om hemmet i stället. När man ingenting har att säga om himmelsfärden, talar man om pilgrims-tonen i stället, och när man skulle ha talat om Kristi återkomst talar man om vaksamhet mot synden. Sådan tematisk predikan är absolut förkastlig. Den är ett bedrägeri mot församlingen, ett sätt att undandraga sig sin skyldighet att förkunna *allt* Guds Ord.

Det tema, man väljer, bör alltså väljas med klar hänsyn till dagens ämne. Naturligtvis finns det undantag. Inte heller vår nuvarande evangeliebok är så fullständig, att den rymmer alla de ting, som en församling kan behöva höra. När församlingens herde vet, att det är ett visst ämne som verkligen behöver tas upp, kan han någon gång tillåta sig att gå utanför det, som är dagens egentliga tema och textens egentliga innehåll, naturligtvis under förutsättning, att han predikar bibliskt.

Predikan skall alltså vara *grundad*. Punkt för punkt skall förkunnaren kunna stödja vad han säger med Guds Ord. Det är mycket nyttigt, att han åter och åter frågar sig: Säger Guds Ord verkligen så, som jag nu säger? *Var* säger Ordet så? Ofta skall han finna, att han gör bäst i att rätt och slätt citera Ordet. Han bör då citera ur Bibeln — bokstavligen ur Bibeln, dvs. med Bibeln i handen på predikstolen. Med hjälp av några olikfärgade kartongremсор är det mycket lätt att ha ett tiotal bibelställen omedelbart tillgängliga. Jag vet icke, vad det beror på, men det är ett faktum, att en predikan blir mera levande och inträngande, när predikanten liksom endast ställer frågorna och låter Ordet självt svara.

II.

Det *andra* kravet på en kyrklig förkunnelse är att den skall vara *själavårdande*. För att säga det med ett gammalt kyrkligt uttryck: Predikan skall »göra skillnad på folk».

Den måste göra det, om den skall vara kyrklig. Kyrkan är ju den nya tidsåldern som i nådemedlens gestalt tränger fram i världen. Den är ett stort notvarp med himmelrikets not, varigenom Kristi församling *församlas*. Just detta församlande, där människor kallas, upplysas, pånyttfödas och helgas, är Kyrkan i funktion. Till Kyrkan höra alla de människor som genom dopet och ordet dragas in i detta församlade. Det är nu självklart, att icke alla dessa människor kunna ha det ställt på samma sätt. En kyrkoförsamling måste vara en blandad församling, eftersom det finns fiskar av alla slag i noten. Därför hör det med till den kyrkliga förkunnelsens väsen, att den måste göra skillnad på folk. Den måste förstå att dela Guds Ord rätt, så att både de säkra, de uppväckta och de benådade var för sig få sin del.

Kyrklig predikan skall alltså icke vara Vi-predikan. Det är endast när det gäller allas gemensamma egendom, som predikanten kan tala i första personen. Talar man t.ex. om Guds välgärningar mot oss i skapelsen, om det outrotliga fördärvet i vår natur eller om det allt omslutande försoningsverket på Golgata, då kan man med full rätt säga »vi» och »oss». Men i allmänhet är det bäst att låta första personen vara. Vi-predikan brukar bara leda till, att det i ena stunden låter, som om alla åhörarna vore sovande syndare och i nästa stund, som om de alla vore goda kristtrogn. Just när gränserna mellan människorna suddas ut förlorar predikan sin själavårdande kraft. Däremot är det inte möjligt annat än att en predikan blir själavårdande, där det åter och åter lyser fram, att människor endera äro säkra, väckta eller benådade, och att de allt efter sitt själatillstånd stå i olika ställning till Gud, ha olika andliga be-

hov och behöva olika slag av förmaning och tröst. En åhörare, som år efter år hör detta beskrivas, kan inte undgå att fråga sig, hur han själv har det ställt. Det är möjligt att han blir förargad. Oomvända syndare, som inbilla sig att de äro goda kristna, bruka alltid bli irriterade av nådens ordning, men det är nog nyttigt att de bli det.

För den åhörare, som verkligen behöver och söker själavård är det också det slaget av predikan, som verkligen har något att ge. Det är också det slaget av predikan, som får människor att lyssna.

Det är inte lätt att dela Guds Ord rätt. Det kräver för det första kunskaper, som inte alltid följa med en teologisk examen. Man behöver ganska ingående fördjupa sig i de gamla förkunnarna från kyrkväckelsens dagar för att lära sig konsten att skilja på folk. Schartau är ju den mest berömde bland mästarna i konsten. Men både hos Fresenius, Nohrborg, Sellergren och Rosenius kan man lära sig mycket. Det är i själva verket så, att alla vår kyrkas fäder som fått vara väckare och tröstare för sin samtid, flitigt ha övat konsten att göra skillnad på folk. Annars hade de varken blivit väckare eller tröstare.

Man måste alltså först och främst gå i lära hos fäderna. Det tar sin tid och det kostar ganska mycket möda, men jag tror inte att någon präst i vår generation kan bli en verkligt god präst och en trogen herde utan att underkasta sig den mödan.

Men det räcker inte med kunskap i fäderna. Man måste också ha kunskap om människorna. En sådan erfarenhet vinner man nästan bara genom att själv *söka* själavård och *öva* själavård. Förkunnaren måste först och främst vårda sin egen själ innan han kan vårda andras. Ingen begriper riktigt vad som menas med de olika salighetshindren eller med andens fattigdom, förrän han prövat det själv. Men då kan han tala om saken så att det griper andra. Ju mera han sedan får tillfälle att

öva själavård bland andra, desto bättre är det. Desto lättare får han att tillämpa varje text just på människorna i sin omgivning. Desto mera kommer hans förkunnelse att innehålla av konkreta smådrag av det slag, som ständigt gör Ordet aktuellt och närgånget.

Det är naturligtvis ingen lätt sak att skaffa sig en sådan erfarenhet. Men prästen kan åtminstone göra *något* åt saken. Han kan vara flitig med att besöka de gamla. Hos dem, som själva levat med i arvet från de stora kyrkväckelserna kan han lära ofantligt mycket om själens väg till Gud. Prästen kan också lära ofantligt mycket genom att alltid ha den själavårdande blicken på sina församlingsbor. Han är ju mannen som håller Gudsrikets not i handen och driver det stora fiskafånget. Ingenting borde vara mera självklart än att han ständigt sysslar med frågan, hur det går med fångsten och var han har varje enskild av sina församlingsbor. Ju mer en präst låter själavårdssynpunkten behärska sitt förhållande till församlingen, så att hans första tanke inför församlingsborna alltid är frågan efter deras tillstånd och angelägenheten om deras frälsning, desto fastare blir hans handlag som själasörjare, även om de direkta själavårdssamtalen icke bli så många, som han skulle önska.

Att predikan skall vara själavårdande, betyder nu inte att den skall vara psykologiserande eller antropocentrisk. Man skall visserligen tala om människorna, deras salighetshinder, deras undanflykter och deras trossvårigheter, men man skall alltid göra det på ett sådant sätt, att Kristus blir centrum. Var och en av oss vet, hur den klassiska förkunnelsen brukar lösa problemet: först predikar man om Kristus och frälsningen genom honom och sedan gör man tillämpningen på de tre olika slag av människor som man har framför sig. Det är naturligtvis inte nödvändigt att man gör det efter någon schablon, men principen måste fasthållas: man talar om Kristus och tillämpar det på människan.

Det finns säkerligen få saker, som kosta predikanten så

mycken möda som detta att rätt dela Guds Ord. Det finns å andra sidan ingenting som så hjälper honom att inte prata i vädret. Inför varje text och varje ämne som han talar över, bör han därför icke endast fråga: Vad säger nu Guds Ord om detta? utan även: Hur är det i denna sak med en säker människa? Med en uppväckt? Med en omvänd? För att taga några exempel: Talar man t.ex. över tacksägelsedagens epistel ger det sig alldeles av sig självt hur åhörarna skiljas åt: De säkra tacka inte alls sin Gud eller också tacka de honom för hjälpen med det som de förstå att sätta värde på: fred, hälsa och pengar. En uppväckt människa åter vet så väl, att hon *skall* tacka sin Gud. Hon försöker också göra det, men i hjärtat bär hon oftast mer oro än tacksamhet; hon ser allt klarare sina fel, hon har börjat undra, om hon alls är någon kristen, och själafienden kanske rent av har börjat fresta henne att tänka, att Gud är vanmäktig, eftersom han trots alla hennes böner ännu inte låtit henne bli kvitt sina synder. En omvänd människa åter kan i all sin brist alltid vända tillbaka till det stora tacksägelseämnet: att han förlåter oss alla våra överträdelse för Jesu skull.

III.

En tredje punkt återstår:

Den kyrkliga förkunnelsen skall vara *pnevmatisk*. Eller *andeburen* om man vill tala svenskt uppbyggelsespråk. Annars är den icke kyrklig.

Kyrkan är ju icke en läroanstalt som föreläser något slags antikvarisk kunskap. Kyrkan undervisar inte bara om något som skett för två tusen år sedan. Kyrkan är Kristi kropp. I henne bor Guds Ande. Därför förkunnar hon ur Andens fullhet. Det betyder nu inte som spiritualisterna i alla tider menat, att varje ny tid har ett nytt Guds Ord att komma med. Den helige Ande är inte alls så svag för tidsandan som vi, inte heller ändrar han åsikt så ofta som våra kulturprofeter. Det kristna

budskapet är det samma genom alla tider. Och ändå är det ständigt nytt. Det kommer till varje ny tid som Guds Ord, Guds budskap och Guds tilltal till just den tiden. Det är alltid något spännande över det, samma spänning som en gång stod kring profeternas budskap, när det slog ned i Samaria eller Jerusalem. Det är alltid något av en utmaning och en inbjudan. Det är något oerhört och chockerande i det, något som ställer människan mot väggen och kräver ställningstagande av henne.

Det sällsamma är nu, att man kan predika på ett sätt som formellt är ganska oangripligt och korrekt, även ur lärans synpunkt, men som ändå är fullkomligt andelöst. Det varken chockerar eller griper. Det snarare söver. Församlingen sitter kanske pliktskyldigast av det, och sedan återgår den fullständigt oberörd till näringarna.

Vad är det som gör förkunnelsen pnevmatisk? Självfallet endast en sak: den helige Andes närvaro. Det finns predikningar, till vilka den helige Ande säger sitt Amen. Det finns andra, med vilka han ingenting har att göra. Det behöver inte vara alltför stor skillnad i uppläggning och innehåll. Olikheten är ändå fundamental. Det ena slaget av förkunnelse är en funktion av Kyrkan, av Guds Ande, av Gud själv. Den andra är det icke. Den ena är kyrklig, den andra är det icke. Men vad beror det på?

I sista hand röra vi oss här med irrationella ting; ty över Gud kan ingen befalla. Vill han bekänna sig till en människas tjänst, så gör han det. Vill han det icke, så ha vi ingenting att säga.

Och dock finns det åtminstone *något*, som vi kunna säga om förutsättningarna för en pnevmatisk predikan.

Det första villkoret för att Guds Ande skall ha något att göra med en förkunnelse är nog, att samme Guds Ande har något att göra med förkunnaren själv. En förkunnare, som själv är indragen i Kyrkans stora skeende, så att den helige Ande

arbetar på hans hjärta genom Ordet och Sakramenten, är den ende som har möjligheter att komma med en förkunnelse, som blir ett led i Andens verk i Kyrkan. Det behöver inte nödvändigt betyda, att förkunnaren måste vara rätteligen omvänd. Även en väckt präst kan bli till mycken välsignelse, det betyder all erfarenhet. Det händer ofta, att en ung präst under flera år får kämpa i uppväckelsen. Det finns redliga lärare, som i årtionden hållits kvar under lagen. De ha likafullt kunnat bli väldiga väckare i Guds tjänst. Den djupare evangeliska trösten kunna sådana lärare väl inte ge, men det kan ändå ske stora ting i deras församlingar. Om det blott är så, att Guds Ande arbetar med prästens själ, finns det alltid möjligheter, att Anden kan verka också på andra själar genom hans förkunnelse.

Att Anden arbetar med en präst visar sig först och främst däri, att han har bekymmer för sin egen själ. Han läser Guds Ord för att finna svar på sitt eget hjärtas frågor. Han söker sig ofta till nattvarden, därför att han behöver hjälp att tro sina synders förlåtelse. En sådan präst kommer alltid att ha något nytt att säga sin församling. Han finner alltid nya ord, som lyst för hans egna häpna ögon. Han kan alltid peka på något, som blivit levande för honom själv. Hans förkunnelse är ett stycke av det, som Anden predikat för hans eget hjärta. Han har alltid något av upptäckarglädje, något att dela med sig, något, som han själv gripits av. Därför att hans eget förhållande till Ordet är buret av Guds Ande, blir också hans predikan andeburen.

Omvänt gäller det, att också en korrekt predikan kan förlora Andens vingar. Har förkunnaren själv slutat att gå i Andens skola till daglig tuktan och tröst, så hjälper det inte mycket att han står och upprepar sanningar, som verkligen en gång varit andeburna. Naturligtvis kan det behaga Gud att verka genom dem, rätt och slätt i kraft av Ordets objektiva sanning. Men det torde oftare hända, att Gud tar sin hand ifrån den förkunnelse, som börjar gå av bara farten.

Det andra kännetecknet på Andens verk hos en förkunnare, är detta, att han har bekymmer för sina medmänniskors frälsning. Ett sådant bekymmer är mycket nyttigt för förkunnelsen. Det gör att prästen *vill* något med varje predikan. Det gäller inte bara för honom att fullgöra sin predikoskyldighet och hålla en lagom lång predikan, som skall vara så pass välformad, att den inte skadar hans rykte. Det gäller inte heller bara att fånga människorna så pass, att de komma tillbaka nästa söndag igen. Utan det gäller att verkligen nå dem med ett bud från Gud, som kan väcka de sovande, trösta de betungade och befästa dem som tro. Under beredelsen har prästen haft dem för ögonen. Bestämda ansikten och bestämda förhållanden ha passerat förbi hans inre blick. Ständigt på nytt har han bett och önskat, att det skulle behaga Gud att genom detta Ord slå ett hål på likgiltigheten eller tända den saliggörande trons låga.

Ett sådant nit om själarna kommer att göra förkunnelsen inträngande och aggressiv och ändå ömsint och barmhärtig. Annars är det ju så ofta så, att förkunnaren är ganska tam och skonsam, så länge han har känslan av att vara omtyckt och blir bemött med idel vänlighet. Först när han blir retad eller utmanad, blir han skarp i sin predikan. Sådan nitälskan bör man akta sig för. Dess rätta namn är nitilska, och den gör aldrig något intryck. Vem som helst kan ju märka, att prästen blivit irriterad och är ur humör. En förmaning gör inte intryck, om man inte märker, att den nödgas fram uteslutande av respekt för Ordet och kärlek till själarna. Därför skall prästen vara särskilt angelägen att omutligt predika bättring och omvändelse just när alla människor äro som mest vänliga och tillmötesgående mot honom. Får Anden driva honom till ett rätt bekymmer om själarna, gör han det.

Predikan blir alltså pnevmatisk när den är en del av Kyrkans stora församlande, kallande, pånyttfödande och helgande

verk. Det är detta, som förkunnaren alltid skall ha för ögonen. Han träder upp i predikstolen för att åter kasta ut Gudsrikets not. Han står där för att draga själarna ett stycke framåt i det stora svepet mot evighetens kust.

Det visar sig alltså, att de tre krav vi här uppställt: att predikan skall vara bibelenlig, själavårdande och pnevmatisk, egentligen bara är tre variationer av samma tema. Allt beror till slut på detta ena: att den kyrkliga förkunnelsen blir *en funktion av Kyrkan*, dvs. ett led i det oerhörda skeende, som Kyrkan representerar: den levande och uppståndne Herrens reala närvaro och därmed inbrottet av en ny tidsålder i denna syndens och dödens värld.

Nya Testamentets syn på sexuallivet

Av doktor *Fride Hylander*.

Vi uppleva i våra dagar, att en radikal livssyn går till storms mot »kristen sexualmoral».

Detta skulle inte betyda så mycket, *om* det verkligen finnes en fast och orubblig kristen sexualmoral, opåverkad av folkhavets dåm likt klippan i bränningarna; *om* människorna — liksom en gång under antikens dagar — började lägga märke till de kristna kvinnorna och säga: »Se, vilka ideal av äkta kvinnlighet de kristna kvinnorna äro!» *Om* de började lägga märke till de kristna hemmen och hemlivet och med avund utbrista: »Se, vilken smittande livsglädje, se, vilken barnrik livsbejakelse, se, vilken livslång trohet, som triumferar i de kristna hemmen!»

I alla tider och hos alla folk ha affektbetonade meningar brutit sig mot varandra på det sexualmoraliska området: Å ena sidan ha vi haft en form av sexualasketism, som föraktat varje form av sexualliv, och å andra sidan en libertinism, som i en sexualitet fri från hämningar sett livets högsta goda. Och namnkristendomen har tyvärr allt för ofta följt strömningarna i tiden i stället för att vara bunden vid sin livsnorm. Eller, för att använda ett bibliskt uttryck: Man har flirtat och bedrivit otukt med andarna i tiden i stället för att visa trohet mot Honom, som säger: »Jag har trolovat mig med dig till evig tid!» (Hos. 2:19). Ja, åsikterna ha inte blott inom varje folk och på samma tid utan t.o.m. inom samma människa kunnat bryta sig och svänga från libertinism till asketism såsom hos Augustinus och Tolstoy. I den sistnämndes liv, som började med utsväv-

ningar och slutade med förakt för kärlekslivet, skönjes ett mycket vanligt sammanhang: Man bejakar njutningen men föraktar objektet.

Inom parentes må det sägas, att dessa båda ytterligheter, asketism och libertinism, ha samma kardinalfel, att räkna barnen såsom något ovidkommande i stället för att de skulle vara centrum i sexuallivet. För övrigt är ordet asketism såsom motsats till libertinism mindre adekvat. Det vore bättre att säga sexualnihilism. Ty asketism såsom en idrottsprestation, när det gäller att uthärda törst, köld, hetta, hunger, allehanda umbäranden för att vinna stora mål, gör ännu i dag den oförvägne upptäcktsresanden till en hjälte eller kröner den fattige studenten med ära, när han efter ett halvt eller helt livs försakerier och vedermödor äntligen når sina drömmars mål. På samma sätt träder sexuell återhållsamhet i livets tjänst, när dess syfte är att grundlägga en stabil lycka och förverkliga ett sunt sexualliv i ett livsbejakande äktenskap med barn.

När sexualradikala andar i tiden angripa kristen sexualmoral och kristna normer för samlevnaden mellan man och kvinna, så är detta ett gott tecken. Det visar nämligen för det första, att man räknar kristendomen på detta område vara en stark och farlig makt, nästan den enda man behöver bekämpa, samt för det andra, att man innerst inne är övertygad om kristendomens sanning. Ty de fanatiska, affektbetonade reaktioner man finner hos ateister (exempelvis Strindberg) och sexuallibertinister äro ofta ingenting annat än en förtvivlad kamp mot den egna innersta övertygelsen.

Ett gott tecken är det, jag trycker på det, när sexualradikaler finna kristendomen ensam värd att bekämpa ... Men däremot är det varken vetenskapligt eller rättfärdigt att giva kristendomen skulden för allt snedvridet inom sexuallivet eller framställa det, som om kristendomen ensam utginge från fasta normer i sammanlevnaden könen emellan. När man exempelvis

angriper kristendomen för vissa uttalanden om masturbation i kristen litteratur tycks man alldeles glömma bort, att det just är en på sin tid självsäker och kategorisk läkarvetenskap, som såsom fastslagen sanning framlade skräckskildringar av följder av denna ovana, och man borde också erinra sig, att det finns hednafolk, som dömt masturbationen så hårt, att t.o.m. dödsstraff förekommit. Man borde också lagt märke till, att livskraftiga folk i allmänhet under sin styrkas dagar omgärdat hem och sexualliv med fasta normer.

Många sexuallibertinisters ideal tycks vara en föråldrad revolutionsidé »fria kärlek» med dess lösliga familjeband och lätta skilsmässor, dess statliga abortkliniker och legaliserade aborter (där en gång i en huvudstad räknades 86 aborter på 100 förlossningar), dess kamp mot hem, familj och alla »borgerliga» begrepp, dess avskaffande av begreppen far och mor på vissa »förebildliga» mönsterbarnhem, där intagna »nummerbarn» voro förbjudna att kalla fader eller moder, om sådana funnos och kommo på besök, annat än »kamrat» den och den ... Det skulle vara intressant att höra samma sexuallibertinister uttala sig om den nya sovjetryska sexuallagstiftningen med dess sanktionsstraff mot barnlösa föräldrar och progressiva beskattning av ogifta av bägge könen, dess medaljer för barnrika mödrar, »den heroiska moderns orden» etc., dess bestämmelser för familjebandens stärkande, avskaffande av »oregistrerade äktenskap», det synnerligen försvårade skilsmässoförfarandet med ekonomiska repressalier och allt mer förhöjda straff för illegala aborter och allt större svårighet att få legitima sådana.

Så kunna de sexualmoraliska uppfattningarna växla: Ett år dödades på statliga abortkliniker 90.000 foster bara i en enda stad. Tjugo år senare söker man på alla sätt uppmuntra och premiera och med moderskapsmedalj locka kvinnorna att bära fram sina barn ...

Lägg märke till motiven: Den ena gången tog man hänsyn företrädesvis till individens själviska och flyktiga övernattensfröjd, den andra gången till statens hänsynslösa och blodiga behov, men *ingen gång till Guds vilja*.

Den som följer historiens och kyrkohistoriens böljegang och skiftande sexualuppfattningar kan inte bli annat än sjösjuk och längta efter att få känna fast mark under fötterna.

Fast mark, en grund som håller, när allt flyter, det är den Heliga Skrift och dess oföränderliga normer, som äro lika aktuella i alla tider.

Ingenstädes i världen har det så tidigt och så naturligt, så öppet och helgat talats om fortplantning, kön och kärlek som i den bok Strindberg nämnde den första och yppersta i världslitteraturen: Bibeln.

Likt de tvenne samstämda storklockorna i en domkyrkas torn förena sig Gamla och Nya Testamentets vittnesbörd till en harmonisk melodi om honom och henne, om *paret*, som skapades till Guds avbild. Redan på Bibelns första blad finna vi i klara ord, att Gud sammanfogade man och kvinna till en enhet och till sin avbild samt gav dem uppgiften att vara frukt samma och förökas och lägga jorden under sig. Tydligare kan det inte sägas, att sexualorganen äro gudagivna och deras rätta bruk gudabefallning: »Och de tu skola vara ett kött».

Man kan ej tala om Nya Testamentets syn på sexuallivet utan att först säga några ord om det Gamla Testamentets. Ty Gamla Testamentet innehåller de grundvalar, utan vilka Nya Testamentet skulle sväva i luften.

För att göra framställningen av Gamla Testamentets uppfattning i sexualfrågan så kort och klar som möjligt, skall jag framställa den i några frågor och svar, som med nödvändighet måste bli schematiska. Vi ha dock att göra med 7 hörnstenar.

Fråga 1. Talar Gamla Testamentet om en ungdomens kamp för renhet och kyskhet?

Svar: Ja, och en mera expressiv framställning kan knappast tänkas än berättelsen om Josef och Potifars hustru. På kvinnans frestande uppmaning: »Ligg hos mig!» svarar Josef: »Huru skulle jag kunna göra så mycket ont och *synda emot Gud!*»

Fråga 2. Talar G.T. om förälskelse och kärlek?

Svar: Ja. Hela världslitteraturen har inte kunnat skriva en vackrare kärlekssaga med kortare ord än denna: »Så tjänade Jakob för Rakel i 7 år, och dessa 7 år tycktes honom allenast vara några dagar, så kär hade han henne.»

Fråga 3. Vad säger G.T. om sambandet mellan samlaget och ansvaret?

Svar: G.T. fordrar, att den man, som lägrar en jungfru, också tager henne till hustru och behåller henne som äkta livet igenom (5 Mos. 22:28-29).

Fråga 4. Vad säger G.T. om äktenskap och livslång trohet?

Svar: Gud skapade människan till man och kvinna. »Fördenskull skall en man övergiva sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de två skola vara ett kött.» (1 Mos. 2:24). Bröllopsdagen kallas »kröningsdagen», »hans hjärtefröjds dag». Äktenskapet liknas vid en klar källa, en djup brunn. En man uppmanas att hämta glädje med sin ungdoms hustru, att njuta livet tillsammans med den kvinna, som han älskar. (Ordspr. 5:18. Pred. 9:9).

Fråga 5. Vilket samband angiver G.T. mellan sexualdrift och barn?

Svar: Guds *första* ord till människorna var detta: »Varen fruktsamma och föröken eder!» Driftens starka sammanhang med barnet framgår av Rakels ord till Ja-

kob: »Skaffa mig barn annars dör jag!» ... Inom parentes må det påpekas, att detta driftens djupa biologiska sammanhang förbisetts av Freud och hans lärjungar, då de kopplat ifrån naturens djupaste orsakssammanhang genom att skilja kopulationskomponenten från fortplantningsinstinkten. För en kvinnoläkare skymtar ofta detta djupare sammanhang fram, när kvinnor efter några år av ytlig driftutlevelse, varunder de kastat bort sina bästa år, med en otillfredsställdhet, som gränsar till förtvivlan, för att inte säga vansinne, komma till läkaren och söka bot för sin sterilitet och gärna skulle vilja giva allt i världen för att kunna få ett barn.

Fråga 6. Vad säger G.T. om barnen?

Svar: »Se, barn äro en Herrens gåva, livsfrukt en lön» (Ps. 127:3). »Lika olivtelningar vare dina barn omkring ditt bord. Ty se, så varder den man välsignad, som fruktar Herren» (Ps. 128:4).

Fråga 7. Framställer G.T. sexualdriften såsom något lågt, oanständigt och skamligt? Vi känna igen beskyllningarna mot »kristen sexualmoral!»

Svar: Nej! Tvärtom säger G.T., att Guds skapelse var god, att könen icke blygdes för varandra. Såsom ett enastående faktum måste man särskilt observera, att Bibeln med dess röda tråd redan från begynnelsen ger sexuallivet en alldeles särskild helgd genom att till detsamma knyta det flera gånger upprepade: »I dig och din säd skola alla folk på jorden välsignade varda!» En judisk kvinna kunde knappast drabbas av en värre olycka än ofruktsamhet. Att icke föröka Guds folk var att vara hemfallen under lagens förbannelse. Att föda en son var att bliva delaktig i Guds nåd, i löftet om honom, som skulle söndertrampa det ondas

ormahuvud. Det låg i förhoppningen om barn också en förhoppning om honom, vid vars födelse ljuset skulle genomstråla natten och himmelen förkunna: »Se, jag bådär eder stor glädje, som skall vederfaras allt folk, ty i dag är eder född Frälsaren.»

Härmed skulle vi övergå till Nya Testamentet och börja med Jesu undervisning i Matt. 19 och Mark. 10. Vi kunna då genast konstatera, att vi hela tiden, när vi talat om G.T., uppehållit oss vid NT:s syn på sexualfrågan. Ty Jesus faller åter och åter tillbaka på G.T. Någon punkt i G.T:s framställning av sexuallivet kunde kanske synas oklar och otillfredsställande. En sådan var frågan om monogamien och det livslånga äktenskapet. När man trädde fram och frågade Jesus om skilsmässan vore lovlig hänvisar han både till G.T. och ger den allra starkast tänkbara motivering för monogamien och det livslånga trogna äktenskapet genom att hänvisa till Guds i skapelsen nedlagda oryggliga lagar, i det han säger: »Redan vid världens begynnelse gjorde Gud dem till man och kvinna. Fördenskull skall en man övergiva sin fader och sin moder. Och de tu skola varda ett kött.» Och Jesus tillägger och fastslår: »Så äro de icke mer två, utan ett kött. Vad Gud har sammanfogat, det må människan icke åtskilja!»

Men låtom oss gå till berättelsen i Matt. 19. Några dispytmakare hade dragit fram de sexuella problemen för Jesus. Såsom vanligen är fallet med ordstrider synes det ej ha varit för att få vägledande svar på samvetsfrågor. Nej, det var snarare för att döva samvetet i diskussion och dimbildning; och därtill ville man snärja Jesus. Deras utstuderade fråga lydde: »Är det lovligt att skilja sig från sin hustru *av vilken orsak som helst?*» Man kände Mästarens stränga etik men sökte finna sanktion för vissa friheter, kanske för mannens friare ställning i sexualförbindelsen.

Men Jesus genomskådade sammanhanget. Han upptog inte dagens debatt utan satte ögonblickligen fingret på den ömma punkten. Han avklippte varje fåfäng diskussion med ett ofrånkomligt och odiskutabelt faktum: Att äktenskapet framgår såsom Guds ordning från skapelsen och begynnelsen (Matt. 19:4-6).

Fariseerna hade väntat på tillfället. Nu gällde det att påvisa, hur Mästaren skilde sig ifrån Moses, som hade givit tillstånd till äktenskapsskillnad och påbjudit skiljebrev.

Men Jesus var beredd. Han svarade, att påbudet blott var en tillståndelse »för edra hjärtans hårdhets skull», men han tillägger: »Från begynnelsen har det icke varit så.» Men även om Jesus faller tillbaka på G.T. så är han dock icke rädd att med makt och myndighet fastslå sin egen mening i skarp kontrast till fariseerna: »*Jag* säger eder: Den som för någon annan orsaks skull än för otukt skiljer sig från sin hustru och tager en annan hustru, han begår äktenskapsbrott.» Även om hustrun begått äktenskapsbrott och alltså brutit sitt förbund, och det därför ej var orätt att bliva skild från henne, framgår det av Luk. 16:18 och i Kor. 7:10-11, att han ej fick gifta om sig. Han skulle vara redo att taga sin hustru till nåder, ty kärleken har en himmelsk förebild: Äro vi trolösa, så är Gud likväl trofast, ty han kan inte förneka sitt väsen. Det är därför Paulus såsom ett påbud från Herren säger om en hustru, som skilt sig från sin man: »Hon förblive ogift eller förlike sig åter med mannen».

Under diskussionens gång hade man kommit in på en ömtålig punkt. I stället för att snärja Jesus kände sig fariseerna själva bränmärkta. Faktum var, att män hade skilt sig från sina hustrur »av vilken orsak som helst», män hade ej levat ett rent liv, män skulle ha större sexuella friheter än kvinnorna, och män hade kommit till Jesus för att snärja honom med Moses och i diskussionens dimbildning söka sanktion för sin

synd. Men Jesus medgav alls icke mannen någon särställning i sexuellt hänseende utan ställde kravet så högt, att ingenting utom otrohet finge skilja hustrun från hennes man. Därvid gav kvinnans brytande av trohetslöftet mannen ingen rättighet att handla lika illa. Ja, när Jesus säger, att var och en, som ser på en annans hustru med begärelse, han har redan begått äktenskapsbrott med henne i sitt hjärta, ställer han kyskhetsidealet så högt, att han dömer som synd varje sexuellt begär efter någon annan än hustrun, eller för den ogiftes del: varje begär efter någon annan än den, som man önskar göra till sin hustru.

Äktenskapet är således en alltomfattande, ömsesidigt förpliktande enhet, där det högsta goda i sammanlevnaden inte är den själviska njutningen utan den kärlek, som icke söker sitt, den kärlek, som även kan lida, förlåta, fördraga, överskylla och giva nåd. Därför skulle en man inte få gifta om sig utan vara redo att taga sin hustru till nåder. Ett förbehållslöst löfte kan ej brytas. Parallellen är gudomlig, ty vår trolöshet gör icke Guds trofasthet om intet, och Guds förbund, hans kallelse och nådegåvor äro sådana, att han ej ångrar dem. Detta är det sakrala idealet.

Ehuru äktenskapet är en ordning, som framgår ur skapelsen och icke ur frälsningen, har den fått en sakramental karaktär därigenom, att det rena och intima förhållandet mellan äkta makar användes för att symbolisera förhållandet mellan Kristus och församlingen. Häri ligger en hemlighet förborgad, säges det i Ef. 5:21-33, där det bl.a. heter: » I män, älsken edra hustrur, såsom Kristus har älskat församlingen och utgivit sig själv för henne till att helga henne, genom att rena henne med elst vattnets bad, i kraft av ordet. Ty så ville han själv ställa fram församlingen inför sig i härlighet, utan fläck och skrynka och annat sådant ... På samma sätt äro ock männen pliktiga att älska sina hustrur ... Fördenskull skall en man övergiva sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de tu

skola varda ett kött. Den hemlighet, som ligger häri är stor; jag säger detta med tanke på Kristus och församlingen.»

Observera, att dessa ljuvliga ord om kärlekens gudomliga paralleller äro uttalade av denne Paulus, som enligt modern s.k. vetenskap skulle se något lågt och oanständigt i den äktenskapliga samlevnaden.

Efter Jesu myndiga ord var dimbildningen skingrad. De skriftlärde och fariseernas diskutörer, som överlägset trängt sig omkring Jesus i tofsprydd värdighet med slitna pergament och intellektuella problem, hade ej lyckats snärja mästaren utan drogo sig undan honom för att slippa bli ytterligare blottställda och avslöjade i hans ords strålkastarljus. *Men lärjungarna stannade kvar* och bekände sin uselhet och oförmåga, sägande: »Är det så med mannens ställning till kvinnan, då är det icke rådligt att gifta sig!» Jesus svarar då med en annan omskrivning av det kända: »En människa kan intet taga, om det icke bliver henne givet ovanefter!» Han säger: »Icke alla kunna taga emot det ordet utan allenast de, *åt vilket sådant är givet!*» Åt dem, som taga emot Kristus till liv och förnyelse, blir också såsom gåva given den sexualsyn, som formar äktenskapet enligt Guds vilja.

Jesus vidrör därefter i Matt. 19:12 några sexualproblem i en kort vers. I modern litteratur svälla dessa problem ut till det viktigaste av allt. Och huvudsaken drunknar i en kolorerad flod av perversiteter. Jesus däremot nämner blott i förbigående dessa problem och påpekar, att blott få kunna förstå dem. Han talar emellertid om hinder för äktenskap, om »oskicklighet därtill». Han nämner för det första sådana, som »genom födelsen alltifrån moderlivet äro oskickliga till äktenskapet». I vår tid skulle vi väl tala om kroppsligt defekta, sinnesslöa, sinnessjuka, asociala eller kriminella individer med lyten eller ärftlig belastning. Han talar för det andra om sådana, som »av människor gjorts oskickliga till äktenskap». Det är väl den

tidens kastrerade. Jesus talar slutligen om dem, som »för himmelrikets skull» självmant gått in för att leva avhållsamt. Vi kunna här först tänka på alla män, som inte mött någon troende kvinna, som de känt sig dragna till, eller de kvinnor, som inte fått den troende man de älskat. Det är nämligen en given sak, att en Jesu lärjunge ej gifter sig med någon, som är motståndare till »Guds rike». »Gån icke i ok tillsammans med dem, som icke tro: det bleve omaka par» (2 Kor 6:14). Jfr ock 1 Kor. 7:13 ff. Vi kunna vidare tänka på dem, som valt att för himmelrikets skull leva i fattigdom och kyskhet likt en Paulus från Tarsus, en Franciskus av Assisi etc. Dessa sista hava många gånger förstått kärlekens innersta väsen bättre än mången annan: Kärlekens gemenskap är inte att själviskt taga och njuta utan att osjälviskt giva och tjäna. »Ingen har större kärlek än den, att han låter sitt liv för andra!»

Men vi återgå till Matt. 19. Sedan männens diskussion är slut tränga sig kvinnorna fram. De ha förut förhållit sig avvaktande i bakgrunden. De ha inte fått deltaga i ordstriden, men de ha i alla fall förstått så mycket av diskussionen att de instinktivt känna på sig, att Jesus är deras förespråkare. Med barnen i skinnpåsar på ryggen eller ledande dem vid handen tränga de sig fram. Lärjungarna vilja mota bort dem: Vad förstår kvinnor och barn av alla dessa djupa problem? Inte passar det sig att dessa mot alla regler tränga sig fram till Mästaren. Men Jesus vinkar åt dem att komma. Scenen förändras. »Heliga» och sluga män i högfärds mantlar med lärdomspergament draga sig snopna tillbaka. Nu vidtar den praktiska sexualundervisningen! Barnen trängas omkring Jesus, de stoja och skrika, skratta och leka, fast de flesta kanske äro försagda och blyga. De se inte ut som någon väldisciplinerad söndags-skolklass. Och Jesus predikar inte för dem: Han leker med dem, smeker dem, tar dem upp i famnen, lägger händerna på dem och välsignar dem i det han säger: »Låten barnen komma

till mig, och förmenen dem icke att komma till mig, ty himmelriket hör sådana till!»

Detta att leka med barnen, att vinna deras förtroende, giva dem arbetsglädje, göra dem till medkämpar, lägga dem i Frälsarefamnen, leda dem in på livets väg, — det är det äkten-skapliga sexuallivets aldrig sinande glädjekälla och huvudupp-gift.

Jesus har ställt barnen i mitten på ett sätt som ingen före honom med undantag av Gud själv, som ställde sin Son i mitten av den gudomliga kärlekens frälsningsuppenbarelse.

Några andra ord, som tala om Jesu syn på ämnet, kunna vi citera: »När en kvinna föder barn har hon bedrövelse ... men när hon fött barnet kommer hon inte mer ihåg sin vedermöda, ty hon gläder sig över, att en människa är född till världen» (Joh. 16:21). Något ord med större livsbejakelse än detta torde inte kunna uppletas. Det skulle i så fall vara ett annat Jesus-ord: »Den som tager emot ett sådant litet barn i mitt namn, han tager emot mig!» (Matt. 18:5).

På ett annat ställe hänvisar Jesus till sexualdriftens modersinstinkt, den starkaste av alla drifter, för att på ett påtagligt sätt avslöja sin kärlek, när han säger: »... Jerusalem, Jerusalem ... Huru ofta har jag ej velat församla dina barn, lika-som hönan församlar sina kycklingar under sina vingar! Men I haven icke velat!» (Matt. 23:37). Samma tanke är det som griper i sången: Bred dina vida vingar!

Jesus har också en revolutionerande nysyn på kvinnan. Tiderna igenom har det funnits en generell tendens att missakta den ogifta kvinnan — ofta parad med aktning för manligt celibat. Detta synes i någon mån ha att göra med könens biologiska specialisering. Men kristendomen har tillerkänt den ogifte, såväl kvinna som man, sitt individuella värde som dyrköpt människa, som Jesu brud. Därigenom har just kristendomen givit kvinnans liv ett nytt värde, som det tidigare ofta saknade. Vi möta den revolutionerande nysynen i Jesu sätt att

möta kvinnan: »Var och en, som gör min himmelske faders vilja, han är min moder, min syster, min broder». Han utbytte tankar med och hämtade vederkvickelse hos systrarna i Betanina. Jesus höll kvinnan så högt, att han dömde var och en, som såg på henne med syndiga begär. Han chockerade lärjungarna genom att sätta sig på brunnskanten och samtala med en dålig kvinna och därtill en föraktad samarit.

Härmed ha vi kommit in på frågan om Jesu förhållande till dem, som fallit i sexuell synd. Om vi först tänka på Jesus och den samaritiska kvinnan, finna vi, hur Jesus obarmhärtigt blottrar hennes fördolda synd. Men det är blott för att samtidigt väcka hennes längtan efter reningens och livets vatten, för att göra henne till en ny människa.

Eller låtom oss stanna för kap. 8 i Johannes evang. Överstepräster och de skriftlärde kommo i gryningen släpande med en äktenskapsbryterska för att få Jesus att uttala dödsdomen över henne. Ty enligt Mose lag skulle hon stenas. Anklagarna väntade med spänning på Mästarens dom, ty frikände han synderskan, skulle han framstå såsom lagöverträdare, och dömde han kvinnan till döden, så skulle han inte längre kunna kallas syndarnas vän. Men Jesu dom kom som en chock över anklagarna själva: »Den av eder som är utan skuld kaste första stenen!» Det behövdes inte mer för att de »rättfärdiga» prästerna skulle sänka blicken i blygsel. Avslöjade, dömda i sitt inre, smögo de sig bort den ene efter den andre och slutligen är Jesus ensam kvar med kvinnan. Vad gör han då med synderskan? Jo, han upprättar henne och låter henne gå med det med upprättelse och frälsning oskiljaktiga: »Synda icke härefter!»

Att Jesu undervisning är det mest fullödiga uttrycket för kristen syn på sexuallivet behöver ej diskuteras. Och det utmärkande för hans undervisning är, att han aldrig någonsin skiljer kärlekslivet från personligheten, aldrig någonsin isolerar en del av människan eller hennes behov från den stora frå-

gan: »Vad hjälper det en människa om hon vinner hela världen men tager skada till sin själ ...» (Matt. 16:26).

Vi komma här efter in på frågan om Paulus och hans om diskuterade syn på sexualiteten. Det har i sexuallitteraturen varit allmänt omtyckt att lösrycka enstaka citat från Paulus och tolka dem enligt karikatyrmetoden utan att taga hänsyn varken till sammanhanget, den historiska miljön, Pauli helhetssyn eller till det vetenskapliga sanningskravet. I förbigående kan jag nämna, att, när en känd professor inom medicinska fakulteten för några år sedan i en artikel i vår största medicinska tidskrift, »Nordisk Medicinsk Tidskrift», hade framfört en hel del oriktiga påståenden om Pauli och kristen syn på sexualfrågan, så medgav redaktionen icke något bemötande härav annat än såsom »annons» i tidskriften.

För att förstå Pauli ibland till synes motsägande uttalanden är det bäst att säga några ord om, att kristendomen hade en omvärld, där tvenne ytterligheter förekommo sida vid sida.

Å *ena sidan* hade vi eliten av den antika kulturen och den grekiska vetenskapen, som lyste kärlekslivet i bann. Där fanns den berömde Aristoteles, som ansåg kvinnan vara ett förfelat och förkrympt manligt väsen. Där var Epikuros, som ansåg könsumgänge skadligt. Där fanns filosoferna Plotinos, Philon och nypytagoreerna, som betecknade materien såsom det »uronda», med vilket själen ingått en befläckande förening. Det var stoikern Epiktet, som ansåg det för lågt för en filosof att befatta sig med äktenskap och barnavel. Det var nyssnämnde Plotinos, den antika världens sista stora filosof, som representerade den grekiska filosofiens sista motstånd mot den kristna, vilken så djupt föraktade sinnevärlden i jämförelse med den osynliga världen, att han »blev förnärad över att mottaga en födelsedagspresent, därför att den var en påminnelse om, att han ägde någonting så simpelt som en kropp». Det var de judiska esséerna, som bannlyste äktenskapet, gnostiker och mani-

kéer, som förkastade det för de fullkomliga. Varför skriker inte sexuallibertinisterna ut detta?

Gentemot tankarna i en dylik omvärld hävdade Paulus, att *kroppen är ett tempel*, helgat åt Gud (1 Kor. 6:19). Han framhöll, att mannen och kvinnan skulle giva varandra samlevnadens gemenskap och icke draga sig ifrån varandra (1 Kor. 7:3 ff.). Observera att han här använder ordet *plikt* och att han säger: »Dragen eder icke undan från varandra, om icke möjligen, med bådas samtycke, till en tid, för att I skolen hava ledighet till bönen». Han vänder sig ock med skärpa mot skrymteriet och sådana »lögnpredikanter», som »förbjuda äktenskap» och anbefalla asketism beträffande »allehanda mat, som Gud har skapat till att med tacksamhet mottagas» (1 Tim. 4:1-4). Paulus använder t.o.m. så starka uttryck, som att detta är »onda andars läror» och framhåller, att »allt vad Gud har skapat är gott, och intet är förkastligt, när det mottages med tacksamhet», med det rätta sinnet. Som en regel säger han ock: »Jag vill att unga änkor gifta sig och föda barn» (1 Tim. 5:14). Paulus visar också en realistisk syn på människans svaghet, när han talar om att »hellre gifta sig än brinna» (1 Kor. 7:9).

Å *andra sidan* hade kristendomen också en annan omvärld nämligen representanterna för den från sitt sammanhang frigjorda lustan och allsköns osedlighet. Där fanns den hedniska tempelprostitutionen, de skumma vinstugornas lystna frigjordhet, nakna prostituerade, som stodo utanför sina »shops» och sålde sig för smutsiga mynt och allt annat, som bidrog till att viga den antika kulturen till undergång. Tiden var en häxkittel av lössläppta orgier, där sexualiteten var så långt ifrån sammanhanget med livet, att den fastmera betecknade den dekadanta kulturens dödsryckningar. Även inom den kristna församlingen trängde sedeslöshet och onaturliga utsvävningar in.

Gentemot denna omvärld hävdade Paulus både möjligheten och nyttan av att leva ett återhållsamt liv och ägna sin omsorg

åt Herren i synnerhet under förföljelsetid. Paulus talar om det gifta och ogifta ståndet som nådegåvor och säger t.o.m., att han önskade, att alla vore såsom han. Alla de, som någon gång i sitt liv känt en trängtan efter att med fullständigt osjälvisk hänsynslöshet få förverkliga sina ideal, förstå lätt, vad Paulus menar, när han, utan att förmena någon äktenskapet, prisar celibatet såsom en nådegåva. Så kan det framträda exempelvis under förföljelsetider, sådana som Paulus såg fram emot. Tänk bara på frestelsen för en man med hustru och barn att förneka sin tro, när han föres fram inför en hednisk myndighet och blott skulle behöva offra litet rökelse inför kejsarens bild för att bli fri. Tänk en smula på vad det innebär, att — kanske under marter — behöva stå och välja mellan trohet mot sin Gud och kärleken och omsorgen om hustru och barn! Man jämföre Pauli uttalande under förföljelsetid med medicinska fakultetens i Paris uttalande under krigstid, att »avhållsamhet vore både tillrädlig och hälsosam».

Den tid, under vilken Paulus levde, var i många avseenden lik vår: Stort sedligt förfall och livligt intresse för sexuella ting. Man ville gärna diskutera sexuella problem, vilket vi bl.a. finna av 1 Kor. 6:12-7:40, där de frågor, motfrågor och inpass, som skymta, kunde vara ställda i dag:

»Är inte kroppen min, får jag inte göra med den vad mig behagar?»

»Är inte driften gudomlig natur?»

»Är inte allt mig lovligt?»

»Är det inte lika naturligt att tillfredsställa sina sexuella begär som att äta och dricka?»

Det är en storm av frågor Paulus har att taga ställning till. Och han besvarar dem, men inte så, att han bryter ut något problem ur sitt sammanhang och diskuterar det som isolerad företeelse.

»Allt är mig lovligt!» sade diskutörerna.

Stopp, sade Paulus. Det gäller att ej låta något få makt över

sig (1 Kor. 6:12). D.v.s.: Jag får ej bli en slav under mina drifter!

»Maten är till för buken och sexualiteten är till för att tillfredsställas» ... menade diskutörerna.

Stopp, sade Paulus. »I ären icke edra egna» (1 Kor. 6:19). »I ären ju köpta och betalning är given.» »Kroppen är icke till för otukt utan för Herren och Herren för kroppen!» Här menas med kroppen detsamma som sexualiteten, varför det torde vara självrannsakande att läsa versen på följande sätt: »Sexualiteten är icke till för otukt utan för Herren och Herren för sexualiteten!»

Pauli helhetssyn och motiveringar ta fasta på hela personligheten och personlighetens frälsning. Liksom Jesus skiljer han aldrig kärlekslivet från personligheten eller från Gud och den stora frågan: »Vad hjälper det en människa, om hon vinner hela världen men tager skada till sin själ?» Mannen och kvinnan äro i sin gemenskap en enhet.

Men den, som är tillsammans med skökan, gör sig till ett med henne, till ett med synden, med otroheten.

Men den som håller sig till Herren, han blir ett med honom (1 Kor. 6:17). Veten I icke, att edra kroppar äro Kristi lemmar?» »Veten I då icke, att eder kropp är ett tempel åt den Helige Ande?»

Sammanfattningsvis kunna vi säga om Nya Testamentets syn på sexualfrågan: Fortplantningen betraktas såsom något heligt, av Gud själv givet. Dess krafttillgång är kärleken, dess ändamål är livet. Könen skola inte utplånas utan förenas i en högre enhet och rikedom i äktenskapet. Och detta betraktas som en förebild eller symbol av Kristi förening med församlingen. Så säger Jesus, så skriver Paulus, så börjar Bibeln och så slutar Skriftens vittnesbörd. Ty när uppenbarelsens sista bok gläntar på dörren till himmelen uttryckas de frälstas saliga gemenskap med sin Gud under den talande bilden av »Lammets bröllop».

Slutligen skulle jag blott vilja framhålla, att vi ej kunna få en stark och enig kristen front i sexualfrågan förrän vi upphöra att diskutera sexuella problem med utgångspunkt från vad som rör sig i det larmande folkhavet. Det är inte fråga om vad folk anser utan vad Gud vill! Och vad han sagt i sitt ord.

Ur *C. S. Lewis*.

Från helvetets brevskola.

[Den erfarne djävulen till novisen i frestelsens konst:] Du kommer att finna, att en hel del kristna ... skribenter anser att kristendomen redan på ett tidigt stadium började urarta och avlägsna sig från sin grundares läror. Vi måste nu utnyttja denna åsikt för att än en gång börja befrämja föreställningen om en »historisk Jesus», en Jesus, som man kan finna om man rensar bort »senare utväxter» och »förvanskningar» ... Fördelarna av dessa konstruktioner, vilkas karaktär vi ämnar förändra vart trettionde år eller så äro mångfaldiga. För det första är de alla ägnade att till föremål för människornas fromhet göra någonting som inte existerar, för alla »historiska» Jesusgestalter äro ohistoriska. Dokumenten säger vad de säger och till dem kan intet tilläggas ... För det andra: alla dylika konstruktioner låter det betydelsefulla hos sin historiske Jesus ligga i någon speciell teori som han antages ha förkunnat ... På det sättet drar vi människornas uppmärksamhet bort fråga vem Han var och vad Han gjorde ... Vårt tredje syfte med dessa konstruktioner är att ödelägga fromhetslivet. I stället för den verkligen närvarande Fienden (Kristus) vars närvaro människorna annars förnimmer i bönen och sakramenten, sätter vi en till sin existens blott sannolik, avlägsen, skugglik och besynnerlig figur, som talade ett underligt tungomål och är död för länge sedan ... (Se sid. 64.)

Om ensamhet och gemenskap.

Av Birgit Lange.

Då jag nu går att nerteckna några enkla tankar om ensamhet och gemenskap, känner jag att det kommer att ske i en mycket personlig anda. Jag vet att just det starkt personliga i mitt skrivsätt på somliga håll uppfattas såsom alltför anspråksfullt. I min egen tanke är det blott min form av saklighet. Om jag försökte härma den gängse akademiska tonen, skulle detta innebära falska pretentioner, ty jag saknar de grundläggande kunskaper, som är en nödvändig förutsättning för att man skall kunna ta del i den lärda debatten. Det enda varom jag med saklighet och vederhäftighet kan yttra mig ligger på den personliga upplevelsens plan.

Jag känner mig hedrad och lycklig över att på mitt lekmanasätt få lämna ett bidrag till denna tidskrift, och jag tackar tidskriftens ledning, som berett mig tillfälle att nå en läsekrets, vars intressen jag delar.

Kristus är »äkthetens riddare och räddare». Så har en teolog från denna stad karakteriserat vår religionsstiftare.

Men priset för äktheten är ensamhet.

Den djupaste kampen i människans hjärta — så ter det sig för mig — är kampen mellan äkthetsdrift och ensamhetsångest. I de fall där äkthetsdriften segrar, där framgår den stora och mogna personligheten.

När jag numera läser det drama som Kristi historia utgör, är det segern över ensamhetsångesten som på ett ojämförligt

sätt griper och upplyfter mig. Det stora ledmotivet är för mig Kristi *ensamhet*. För mig betyder hans mod till ensamhet det-samma som hans mognad till frälsande gärning.

Hans historia, sådan den förmedlats till oss, är inte »sentimental». Det görs inte mycket väsen av hans inre strider och hans ångest. Stilen är lapidarisk. Vad som måste ha kostat är av smärta skildras med några korta och sakliga ord.

Jag vet ju inte om jag läser bibeln »rätt». Det är fullständigt säkert att stora delar av evangeliet är och förblir otillgängliga för mig. Men sedan jag förutskickat detta, vill jag frimodigt tala om hur jag läser berättelsen om Kristi ensamhet.

På ett mycket tidigt stadium i evangelierna träder Kristus oss till mötes i sin stora mognad. Han är framme vid det djupaste i sin äkthet — insikten: jag är Messias. Det vill säga: jag bär ett budskap som skall frälsa världen. Det finns ingen berättelse om vad kampen mot ensamhetsångesten har kostat honom, ingen berättelse om den passionshistoria som det måste ha inneburit, när den skenbara närheten, den bedrägliga men dock värmande gemenskaps känslan bland anhöriga, grannar, barndomsvänner, efterhand förbyttes till omätlig distans. Hela denna oerhört smärtsamma procedur förbigås med tystnad, vi skymtar den blott antydningvis. Vi hör något litet av oförståendets mummel från de människor som sett honom växa upp:

»Är då denne icke timmermannen, den som är Marias son och broder till Jakob och Joses och Judas och Simon? Och bo icke hans systrar här hos oss?» Så blev han för dem en stötesten.

Men vi kan vara övertygade om att mumlet var kompakt och att det ofta var genomsprängt med elakt hån.

En återklang av utståndna lidanden inför omgivningens vantro och hånfullhet finner vi i de sammanpressade orden:

Då sade Jesus till dem: »En profet är icke föraktad utom i

sin fädernesstad och bland sina fränder och i sitt eget hus». Och han kunde icke där göra någon kraftgärning ...

Föraktad i sitt eget hus, bland de anhöriga! Men utan tveivel älskade dessa anhöriga honom likväl på sitt sätt, och mellan dem och honom fanns blodets svårslitliga band. De älskade honom *trots* det han verkligen var — inte *på grund av* det som han var. De stöttes bort av hans äkthet. Detta är den förödande arten av kärlek — för tvåtusen år sedan och idag och till evig tid.

Första gången vi möter Kristus i konfrontation med de närstående, kommer dessa »för att taga vara på honom. Ty de menade att han var från sina sinnen.»

Jag tror att kan man icke läsa ut något om äkthetens pris och ensamhetens lidande ur dessa korta ord, då vet man i verkligheten ytterligt litet om den man som kallas vår Frälsare.

Men berättelsen fortsätter. Jesus *är* ju nu inte ensam längre, han har funnit lärjungarna, dessa som gripits av makten i hans person, dessa som tror på hans kallelsemedvetande. Han har en ny förtrolig krets; där är han älskad inte trots det han är utan *på grund av* det han är. Han har nått fram till den räddande och förlösande arten av mänsklig gemenskap. Han kan lugnt avvisa den gamla, äkthetskränkande sorten av kärlek och vila ut i den nya, äkthetsbejakande. Om de anhöriga: »Vilken är min moder och vilka äro mina bröder?» Och om den troende skaran: »Se här är min moder, och här äro mina bröder!»

Det låter som ett jubel. Det *är* ett jubel. Han har ju funnit vänner som tror på honom. Och ändå — här börjar historien om Kristi ensamhet hos lärjungarna.

De känner att han fått den stora kallelsen. Detta är grundförutsättningen för Kristi gemenskap med deras krets. Det är det enda nödvändiga, han kan få vara äkta hos dem utan att bli ansedd som förmäten eller vansinnig. Men i övrigt är distansen där.

De tror på honom, dessa lärjungar, men är annars ofta på olika sätt ganska små. Först och främst saknar de Mästarens geni. I stor utsträckning begriper de inte vad han säger. Deras karaktärer räcker inte heller alltid till. De blir trötta och modlösa och ibland fruktansvärt rädda.

Jag upprepar det, jag vet inte alls om jag läser bibeln »rätt» eller om jag blott drömmer vackra drömmar. Men i min dröm är det i varje fall så, att Kristus alls inte känner någon vrede mot lärjungarna för deras skröplighets skull.

Han kämpar i Getsemanenattens ångest. Han vet vad som förestår honom. Det är han ensam som skall korsfästas, och han ser för sin inre syn vad detta innebär. Det är *honom* det gäller, det är *hans* kropp som skall genomborras av spikarna. Till *honom* är den bittra kalken av förödmjukelse och namnlös lekamlig pina. Han ber till sin Gud.

En liten bit ifrån sig har han lämnat tre av lärjungarna. När hans strid är utkämpad, när han kommit fram till sitt slutliga: Fader, icke min vilje utan Din! då går han tillbaka till dessa tre närmaste och käraste. Och då har de — somnat!

Vilket enkelt, trivialt drag i berättelsen! Och vilken evig, outplånlig illustration till människans obotliga ensamhet!

Min drömde Frälsare *förstår* att lärjungarna har somnat. Han är helt förtrolig med den stora ensamhetens villkor och nödvändighet. Det finns inte spår av harm mot de sovande i hans själ. På sin höjd stiger i denna underliga och laddade natt upp inom honom som en återklang av en längesedan nekämpad längtan efter full gemenskap med åtminstone *en* levande människa.

»Simon, sover du? Förmådde du då icke vaka en enda kort stund?»

Min drömde Frälsare harmas inte ens över det faktum att lärjungarna av rädsla förnekar honom. Han vet att större är de inte. Han förstår det. Hans röst är helt saklig, utan minsta spår

av indignation, när han talar till Simon Petrus: »Sannerligen säger jag dig, redan i denna natt, förrän hanen har galit två gånger, skall du tre gånger förneka mig.»

Han vet och förstår att Simon Petrus är något för sig, alls inte identisk med Jesus Kristus utan svagare och mera räddhågad. Han förstår hur envar måste handla just så som han gör enligt sin art.

Här är den stora insikten. Envar människa alltid innesluten i *sina* egenskapers ensamhet. Envar något alldeles för sig. Envar *einmalig* för att använda det oöversättligt uttrycksfulla tyska ordet.

Och här är också den stora paradoxen. Just denna ensamhet, till vilken äktheten med nödvändighet leder, är samtidigt grunden för varje gemenskap som är värd gemenskapens namn.

Grundvalen är allestädes och genom alla tider denna samma bottendjupa vetskap: är jag äkta, så är jag därmed ensam. Ingen hel sammansmältning med en annan människa, än mindre med någon grupp av människor är möjlig. Vem jag än är, »stor» människa eller »liten», ett är alltid säkert. Jag är aldrig helt lik någon annan människa på jorden. Det finns inte två löv på samma träd som är helt lika, inte två händer som lämnar identiska fingeravtryck. Hur kunde det då vara möjligt att en människa med alla hennes oändligt fint differentierade anlag och erfarenheter skulle kunna finna en helt medkännande och medtänkande syskonsjäl? Svaret är ofrånkomligt. Det är en gång för alla omöjligt. Det är alltid så — även i de innerligaste kärleks- och vänskapsförhållanden — att vi känner med varandra endels och förstår endels.

Därför finns det bara två alternativ. Antingen måste motsatserna och skiljaktigheterna mellan olika människor kvarstå nakna. Eller också — vilket är det vanligaste av allt vanligt — får dessa skiljaktigheter höljas över genom oäkthet. I en fullkomligt enorm omfattning — hur enorm har blott få gjort klart

för sig — *låtsar* man likhet med sina medmänniskor för att undfly ensamheten. Man låtsar att man är en annan än man är. I allmänhet sker detta omedvetet. Den ene säger efter vad den andre sagt efter vad åter den tredje sagt efter den fjärde o.s.v. i det oändliga. Den ene tror att han tror vad den andre tror att den tredje trott. På låtsandets grund, på den icke medvetna oäkthetens grund, byggs det så upp en gemenskap av »likriktade» personer. Ordet likriktning är modernt, företeelsen måste vara lika gammal som människan själv.

I en tid då likriktningen, den falska, på eftersägning base-rade gemenskapen, alltmera sättes i system, känns det skönt att drömma om och strida för en äkta och frälsande gemenskap. En samling var för sig åtskilda personligheter, större eller mindre, men envar segrare över ensamhetsångesten, envar djupast allena i sin egen äkthet. Och mellan dessa fullmogna och åtskilda personligheter strömmar av en sann förståelse, framsprungen ur den förenande insikten om samma väsentliga fakta. Strömmar tillika av den vänskap och kärlek och samarbetsglädje, som en gång måhända skall göra världen ljusare än idag.

En av skrifttolkningens viktigaste förutsättningar.

Några tankar kring 1 Kor. 2:9-15 och 2 Petr. 2:20, 21.

Av red. *Sture Olsson.*

En rätt bibeltolkning beror ej endast av gedigna kunskaper och meditativ förmåga hos uttolkaren-förkunnaren. Bland förutsättningarna härför måste man räkna med även utom-mänskliga-gudomliga sådana.

Detta vilja dock somliga bestrida, vilket är en mycket allvarlig sak. Frigör man sig från de gudomliga förutsättningarna för en riktig bibeltolkning, råkar man nämligen oftast vilse, om icke i de stora kristna grundsanningarna — vilket givetvis också kan ske och ofta sker — så ifråga om utläggningen av enskilda bibelord av stor vikt för undervisningen. För sådana lärare kunna också icke sällan de enklaste trosbegrepp bli till olösliga problem. Hur ödesdigert för Guds rike detta är, torde envar förstå, ej minst med tanke på att kristna lärare av den typ det här är fråga om ofta intaga en inflytelserik ställning.

Johannesevangeliet skildrar en händelse, som har blivit kallad Petrus' pastoralexamen (Joh. 21:15-19). Detta var utan tvivel en viktig händelse i apostelns liv med tanke på hans kommande gärning. Men Lukasevangeliet berättar om hur Jesus förberedde sina apostlar för evangelii tjänst: Han genomgick och uttydde för dem, vad som i alla skrifterna var skrivet om Honom. Men det stannade icke därvid. Han öppnade också deras sinnen, så att de förstodo skrifterna. (Luk. 24:45 kan

också återgivas: »Då öppnade Han *helt* deras sinne till att förstå skrifterna».)

I dessa ord är en för varje Ordets tjänare viktig sanning uttalad: de mänskliga sinnena *behöva* öppnas för Skriftens ord och verkligheter, och detta kan ske endast genom Guds Ande, Sanningens och Ordets Ande.

Skarpsynt undervisningspsykologi och mästerliga pedagogiska metoder kunna icke göra Skriftens hemlighetsfyllda djup tillgängliga för någon lyssnare. Både sanningens tolk och lärjunge måste vara i ett av gudomliga förutsättningar bestämt andligt läge, i en i verkligaste mening andlig receptivitet. Det var något av detta aposteln hade i tankarna, då han skrev: »En 'själisk' människa tager icke emot, vad som hör Guds Ande till. Det är henne en dårskap, och hon kan icke förstå det, ty det måste utgrundas på ett andligt sätt» (1 Kor. 2:14). Det — nämligen den gudomliga sanningen och verkligheten — som skall »utgrundas» — d.v.s. genomträngas, begripas och göras begripligt — måste utgrundas på ett »andligt sätt», vilket den »själiska» människan icke är mäktig, ty det, som det här är fråga om, har intet »själiskt» öga sett och intet »själiskt» öra hört och intet »själiskt» hjärta kunnat tänka — »vad Gud har berett åt dem som älska Honom» (1 Kor. 2:9).

Annorlunda förhåller det sig med den »andliga» människan — den människa, som har Anden, är genomträngd av Anden, upplyst av Anden och som har »andliga» ögon och öron och ett »andligt» hjärta — hon kan »utgrunda allt» (2 Kor. 2:15). Den andliga och andefyllda människan är andeinspirerad, så att hon kan tränga in i Guds hemliga visdom. Hon kan veta, vad som har blivit oss skänkt av Gud (1 Kor. 2:7, 9, 12). Hemligheten till denna förmåga att utgrunda är ingen människans egen kvalifikation. Den är i stället, att människan har den Ande, som är av Gud (1 Kor. 2:12), ty om denne Ande heter det, att Han »utrannsakar allt, även Guds djupheter» (1 Kor. 2:10). Annorlunda kan det omöjligen förhålla sig, ty lika litet som

någon människa vet, vad som är i en annan människa, lika litet vet någon annan än Guds Ande, »vad som är i Gud» (1 Kor. 2:11).

Även aposteln Petrus har samma människans oförmåga att tränga in i Skriftens djup och verkligheter i sikte, då han skriver: »Det mån I framför allt veta, att ingen profetia i något skriftens ord kan av någon människans egen kraft *utläggas*. Ty ingen profetia har någonsin *framkommit* av en människas vilja, utan därigenom att människor, drivna av den helige Ande, talade, vad som gavs dem från Gud» (2 Petr. 1:20, 21).

Profetians — och det inspirerade Ordets — hemlighetsfulla mening är icke åtkomlig — kan icke pejlas eller fattas — genom någon människans egen kraft. Den mänskliga tankekraften — intelligensen — såväl som den själsliga intuitionen kommer ohjälpligen tillkorta inför den krävande uppgiften att tolka profetian så väl som det gudomliga Ordet överhuvudtaget. Orsaken härtill är icke endast, att människan till följd av synden är förmörkad till sitt förstånd och bortkommen från det liv som är av Gud (Ef. 4:17, 18), utan främst profetians (skriftordets) *väsen* och *ursprung*: den är »gudomlig» och den har »framkommit» — blivit till — genom den helige Ande. Den är ingen produkt av mänskligt vetande eller tänkande. Om den hade varit det, skulle den också genom »mänskligt» vetande och kunnande kunnat utläggas — tolkas. Profetian (skriftens ord) ligger på en annan nivå än »det själiska». Den ligger på det gudomligas nivå.

Lika enkelt som allt detta säkerligen förefaller de flesta, lika enkelt tycks det icke vara att draga ut och i handling taga konsekvenserna därav.

Det vore en alltför långt dragen slutsats, om man sökte hävda, att Guds ord är omslutet av ett ogenomträngligt töcken, som vi icke i förmäthenhet skola tilltro oss ens under några villkor kunna genomtränga. Det vore också galet att tänka, att ingen efter apostlarna är i stånd att tränga in i det gudomliga

Ordet för att utlägga dess mening. Dylika tankar äro lika främmande för Skriften själf som tanken, att människan genom *enbart* studium och djupsinniga meditationer skulle kunna tränga in i Ordets underbara sanningsvärld.

Den riktiga — ja, den enda riktiga — konsekvensen av vad vi konstaterat är, att vi inseende vårt absoluta tillkortakommande öppna oss för »den Ande, som är av Gud» (1 Kor. 2:12). Denne Ande tvingar sig icke på oss mot vår vilja, vi måste under ivrig bön åstunda Honom och bjuda Honom in i våra hjärtan. Om denne Ande kan också sägas, att Han icke fyller oss blott därför att vi hysa en svag önskan — grundad på vår hjälplöshet Honom förutan — att erhålla Hans mäktiga bistånd. Vi måste helt enkelt bli *gripna* av tanken, att den himmelske Fadern *vill giva* helig Ande åt dem, som bedja Honom därom (Luk. 11:13).

Då vi begrundat detta spörsmål få vi heller icke glömma, att bibeltolkningen överhuvud icke kan anses auktoritativ — bindande — i full mening, om den icke är baserad på förutsättningen: Andens ljus och ledning.

Jag skulle här vilja citera de synnerligen tänkvärda ord, professor Hugo Odeberg i *Korintierbrevet* säger om denna sak: »De kristna äro bundna av Skriften men de äro icke bundna av någon yttre tolkning av den eller av någon sådan tolkning av den, som göres av dem som förkastat Anden och icke ledas av Honom».

Öppna för den helige Ande — profetians, Ordets och sanningens Ande — bli vi också öppna för Ordet, och Ordet blir öppet för oss. Ur dess mäktiga djup kunna vi då hämta upp »dolda skatter och bortgömda rikedomar» (Jes. 45:3).

Om varje lärare i Guds församling intoge denna ställning till Anden — den rätte skrifttolkaren —, skulle detta medföra de väldigaste verkningar för församlingens trosliv, ty detta är förvisso den viktigaste förutsättningen för en rätt skrifttolkning.

En ny tolkning av Korintierbrev.

Av docenten, teol. dr *Gillis Gerleman*.

I det stort upplagda svenska kommentarverket »Tolkning av Nya Testamentet» ha hittills två band utkommit, varav det ena behandlar Korintierbrev. Som ciceron i den oerhörda rikedom av tankar och problem, som dessa Paulusbrev erbjuder, har läsaren fått professor Hugo Odeberg i Lund.

Hans bok har blivit något mer än en bibelkommentar i vanlig mening: den leder läsaren in i och ger honom en utblick över hela den urkristna tankevärlden. I inledningen till Första Korintierbrevet framhåller professor Odeberg att detta brev, ehuru det har till anledning och sysslar med eminent praktiska frågor i det kristna församlingslivet, innehåller en sådan rikedom av kristna läror att det tillsammans med det Andra Korintierbrevet blir det ur lärosynpunkt rikaste av de paulinska skrifterna. I Odebergs bok kommer denna rikedom fram och belyses på ett utomordentligt sätt. Det är svårt att ge blott en glimt av denna bibelförklaring, som i själva verket ger en inventering av hela den kristna tros- och sedeläran. Men med sin lärdom och sin suveräna förmåga att överblicka hela den ofantliga vetenskapliga litteraturen kring sitt ämne kan han se sammanhang och helhet, där de flesta skulle villa bort sig i detaljer.

Som professor Odeberg framhåller, har Paulus ställt de många praktiska problem och detaljer som avhandlas i Korintierbrev in i större sammanhang, de ge honom ständigt anledning att taga upp till diskussion de största evighetsfrågor.

Man kan därför i dessa brev skönja en dubbel disposition: en yttre, som avser anordningen av de frågor, som äro den direkta anledningen till breven och en inre, som återger de stora och allmängiltiga tankar och trosfrågor, till vilka de praktiska frågorna ge utblick. I enlighet härmed disponerar Odeberg innehållet i Korintierbrevet på ett antal stora huvudrubriker, där de paulinska tankarna framträda i sin särart och på ett sätt att de i all sin rikedom bli tillgängliga för lärd och olärd. 1 Kor. 1-4 behandlas under rubriken Guds vishet och världens makt. Odeberg framhåller eftertryckligt den skarpa motsättningen mellan evangeliet, kristendomen i dess äkta gestalt och allt som var förtroget och gängse i samtiden. Ja, just i denna motsättning, i evangeliets egenskap att för världen vara en dårskap, ligger garantien för att det har kraften i sig. Så snart det, för att bli mottaget, anpassas efter vad människorna begära, är det ett förfalskat evangelium. Det ligger i evangeliets natur att det redan i sina första elementer är en dårskap för världen, oåtkomligt för mänsklig vishet. Detta gäller i ännu högre grad om den djupare vishet som kristendomen även har att ge, men som är förbehållen de fullkomnade, 1 Kor. 2:7, 8. Odebergs utläggning av detta så ofta ytligt uppfattade eller helt missförstådda ställe hör till det mest djupplöjande som någonsin skrivits i denna fråga.

Bland de följande kapitlen må nämnas Kroppen ett Andens tempel, Äktenskapet och ogift stånd, De kristnas frihet och det svaga samvetet, Kristi uppståndelse och de kristnas uppståndelse.

Det är mycket av det rika innehållet i professor Odebergs bok, som man vore frestad att referera och citera. Men det skulle föra för långt. Endast de allra sista raderna i boken må omnämnas, därför att de äro typiska för detta på nya synpunkter och uppslag rika verk. Det gäller välsignelseformeln i Andra Korintierbrevets sista vers: »Herrens, Jesu Kristi, nåd och Guds

kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med eder alla». Det är ett genialt enkelt grepp, när Odeberg i denna välsignelseformel ser en anknytning till och kristentolkning av den gammaltestamentliga, aronitiska välsignelsen: »Herren välsigne dig och bevara dig, Herren låte sitt ansikte lysa över dig och vare dig nådig, Herren vände sitt ansikte till dig och give dig frid».

Härom skriver Odeberg:

»Liksom denna är den kristna välsignelsen tredelad. Den rikare gudskunskapen visar sig i att det i den aronitiska välsignelsen trefalt upprepade ordet Herren här utvecklas i de tre aspekterna 'Herren Jesus Kristus', 'Gud' och 'den Helige Ande'. De kristna erfara den trefalt Stores välsignelse i det de känna honom såsom Gud, Kristus och Anden. Genom Guds *kärlek* blev Kristus sänd till världen, 'Gud var i Kristus försonande världen med sig själv', 'Så älskade Gud världen, att han utgav sin enfödde Son'. Genom Jesus Kristus kom den mänsklighet, som mottog honom, under *nådens* kraftsfär i stället för under domens; de kristne kunna leva under, i och av Jesu Kristi nåd. 'Genom Moses blev lagen given, nåden och sanningen kommo genom Jesus Kristus.' Så blevo de kristna delaktiga av det nya livet, som är ett liv i Andens gemenskap, i den Helige Andes delaktighet. Så är den gammaltestamentliga välsignelsen uppfylld. Den kristne är *bevarad* från det onda, lever under *nåden* och har *frid med Gud*.»

Ett är säkert: denna bok kommer att finna många tack samma läsare. Den är för var och en ett utomordentligt hjälpmedel att tränga djupt in i Ordet.

Böcker.

Första Mosebok. Bibelstudier av **C. H. Mackintosh.** Svensk översättning bearbetad av **Sture Olsson.** 352 sidd. Förlaget Filadelfia, Stockholm 1943.

Andra Mosebok, item 416 sidd., Filadelfia, Stockholm 1944.

Tredje Mosebok, item 408 sidd., Filadelfia, Stockholm 1944.

Värdefulla för studiet av Nya Testamentets syn på Gamla Testamentet. Motsvarande utläggningar av Fjärde Mosebok och Femte Mosebok del I äro utlovade utkomma 1945 och Femte Mosebok del II våren 1946.

Joh. Hagner, *Helgedomens Folk.* Evangeliska Fosterlandsstiftelsens Bokförlag, Stockholm 1944. 149 sidd.

Joh. Hagner, *Försonad med Gud.* Svenska Alliansmissionens förlag, Jönköping. 130 sidd.

Hagners böcker utmärka sig för en djupgående bibelkunskap.

C. S. Lewis, *Från helvetets brevskola.* Studiebrev om de bästa metoderna att föra en själ till förtappelse. övers. av **Sigfrid Liudström.** C. W. K. Gleerups förlag, Lund 1944. 190 sidd.

Dav. Hedegård, *Vår tro.* En utläggning över den apostoliska trosbekännelsen. Halls Förlag, Jönköping 1944. 96 sidd.

Boken är en studie av trosbekännelsen såsom en sammanfattning av Nya Testamentets vittnesbörd.

Viktor Södergren, *En luthersk kristen.* Några tankar om Luthers och luthersk kristendom. Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag, Stockholm 1944. 48 sidd.

Åke V. Ström, *Vetekornet.* Studier över Individ och Kollektiv i Nya Testamentet, med särskild hänsyn till Johannesevangeliets teologi Joh. 12:20-33. Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag, Stockholm 1944. 498 sidd.

Tidskrift för Biblisk Tro.

Förbundet för Biblisk Tro lämnar även för år 1945 medlemmar av Erevna förmånen att erhålla dess kvartalstidskrift för en årlig prenumera-tionsavgift av 1:- kr. Den, som önskar begagna sig härav kan insända sagda avgift till Erevna, postgirokonto 27 11 04, med angivande, att den avser Tidskrift för Biblisk Tro.

Innehållsförteckning.

	Sid
<i>Hugo Odeberg: Se människan!</i>	1
— Magnificat	6
— Gemenskapens måltid	9
— Kristus är uppstånden	12
<i>Bo Giertz: Vad kräves av den kyrkliga predikan?</i>	15
<i>Fride Hylander: Nya Testamentets syn på sexuallivet</i>	33
Ur <i>C. S. Lewis: Från helvetets brevskola</i>	50
<i>Birgit Lange: Om ensamhet och gemenskap</i>	51
<i>Sture Olsson: En av skrifttolkningens viktigaste förut-</i> <i>sättningar</i>	57
<i>Gillis Gerleman: En ny tolkning av Korintierbrev</i>	61
Böcker	64
Tidskrift för Biblisk Tro	64

EREVNA. Redaktör: Teol. lic., Fil. mag. E. Starfelt. Lund.
Utgivare: Prof. H. Odeberg. Lund. Red. o. exp.: Erevna, Fack
91. Lund.

Lund 1945. Carl Bloms Boktryckeri
Falkenberg 2002. KEGs